

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198689

UNIVERSAL
LIBRARY

॥ श्रीः ॥

ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಗ್ರಂಥಾಲಯ,

ಉಡುಪಿ.

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜಗುರುವರಚರಿತ್ರೆ.

ಲೇಖಕ:—ಬಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಭಟ್ಟ,

ಸಾಹಿತ್ಯಶಿರೋಮಣಿ.

→ ಪ್ರಥಮಾವೃತ್ತಿ ←

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮುದ್ರಣಾಲಯ,

ಉಡುಪಿ.

1924.

ಬೆಲೆ: ೦-೩-೦.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಈ ಭಾರತಭೂಮಾತೆಯ ಸುಪುತ್ರರಾದ ಆಸ್ತಿಕ ಜನರು ಸಾಮಾನ್ಯಜನರಿಗೆ ದುರ್ಲಭಗಳಾದ ಶೌರ್ಯಾದಿಗುಣಗಳೊಳಗೆ ಯಾವದೊಂದು ಗುಣವನ್ನವಾತ್ರವಾಗಲಿ ಒಬ್ಬಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನಲ್ಲಿ ಕಂಡೊಡನೆ ಆತನೊಬ್ಬ ಅವತಾರಪುರುಷನಿದ್ದಾನೆಂದು ನಂಬಿ ಆತನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆಯುವುದು ಅವರ ನೈಜಗುಣವು. ಅಂತಹ ಪುರಾತನ ಅವತಾರ ಪುರುಷರ ಮಹತ್ವ ಬೋಧಕಗಳಾದ ಅವ್ಯತ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಚರಿತ್ರೆಯೊಂದೇ ಮುಖ್ಯಸಾಧನವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವಿಷಯವು.

ಆದರಂತೆ 300 ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈತಾಲವಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಪೂರ್ಣ ಭರತಖಂಡಕ್ಕೇ ಅಲಂಕಾರರೆನಿಸಿದ ಶ್ರೀನಾದಿರಾಜತೀರ್ಥ ಯತಿರಾಜರು ಅವಮಾನಪಡೇಹಬಲ, ಬುದ್ಧಿಬಲ, ಯುಕ್ತಿಬಲ, ಯೋಗಬಲ, ಮಂತ್ರಬಲ, ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಬಲಗಳಿಂದ ಲೋಕಹಿತಕರಾನೇಕಾದ್ವೈತಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವಾಗ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕಾಮರ್ಷೇನುವಾದಾಮದಾತ್ಮರ ಮಹತ್ವಬೋಧಕವಾದ ಆಶ್ವರ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸರ್ವಜನರೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವು.

ಆದರೆ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರೆಂಬ ಅತ್ರಿತಕಲ್ಪಮಹಾವನಸ್ಪತಿಯ ಅನಂತಚರಿತ್ರೆಗಳೆಂಬ ಶಾಖಾಪ್ರಶಾಖೆಗಳು ಆಸೇತುಹಿಮಾಚಲದ ಪರ್ವಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೇಸರಿ. ಆದರೂ ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತಗ್ರಂಥಾಲಯಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಮಹಾರಾಜಶ್ರೀ ಪಾವಂಜಿಗುರುರಾಯರು ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನೆಯು ಮೊತ್ತಮೊದಲು ನನಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಆಗ

ನನಗೆ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಪರಿಚಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾರಿಗನಿಗೆ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದ ನಡುವೆ ದಿಕ್ಕುಕಾಣದೆ ದಾರಿತಪ್ಪಿದ ಅವಸ್ಥೆಯು ನನ್ನ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಅನೇಕ ಮಹನೀಯರು ಸುರಸ ಚರಿತ್ರ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಾಗರಸೇತುಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಅಳಿಲಿನ ಮಳಲಸೇವೆಯಂತೆ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಕನ್ನಡಿಗರನ್ನು ಸೇವಿಸಲಿಕ್ಕಿರುವ ಈ ಸುಸಂಧಿಯನ್ನು ಕಳಕೊಳ್ಳಲು ಮನಸ್ಸೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ.

ಕಡೆಗೆ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಪೀಠಾಧಿರೂಢರಾದ ಶ್ರೀವಿಶ್ವಾಧೀಶ ತೀರ್ಥ ಕರಕಮಲ ಸಂಜಾತ ಶ್ರೀವಿಶ್ವೇಂದ್ರತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳ ವರನ್ನು ಮರೆದೊಕ್ಕೆನು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಉದಾರಹೃದಯದಿಂದ ತಾನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮುಖತಃ ವಿಶೇಷವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈಕಾರ್ಯವು ನೆರವೇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಆ ಉಪದೇಶನೇ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅವರನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತೇನೆ. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅರಿಯದ ನನಗೆ ಮುಖ್ಯಮಾರ್ಗೋಪದೇಶಕರಾದ ಶ್ರೀವಿಶ್ವೇಂದ್ರತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಅನಂತಾನಂತ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

ಕಥಾಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒದಗಿದ ಸಂಶಯವನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ ಸಾಹಾಯ್ಯಮಾಡಿದ ಶ್ರೀವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಮ. ಶಾ. ಸ. ಉದ್ಯಾವರದ ನೆಂಕಟವರಾಹಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ, ಇತರ ಸಹಾಯಕ ಮಹನೀಯರಿಗೂ ನನ್ನ ಪ್ರಣಾಮಪೂರ್ವಕ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ಸುರಸವಾಗಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಡುವ ಮಹನೀಯರನೇಕ ರಿದ್ದರೂ ನನ್ನಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಗುರುಸೇವಾರೂಪವಾದ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ ಪಾವಂಜಿ ಗುರುರಾಯರಿಗೂ ನನ್ನ ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆಯುವಷ್ಟು ಭಾಷಾಚಾತುರ್ಯವು ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಭಾಷಾಶೈಲಿಯಿಂದಾಗಲೀ, ವರ್ಣನಾರೀತಿ

ಯಿಂದಾಗಲೀ ವಾಚಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಲಿಸಲಾರದಾದರೂ ಶ್ರೀವಾದಿ ರಾಜ ಮಹಾಮುನಿಗಳ ಪವಿತ್ರ ಚರಿತ್ರೆಯೆಂದು ದೋಷಗಳನ್ನೆಣಿಸದೆ ಸಹೃದಯರು ಉದಾರ ಹೃದಯದಿಂದಲೋ ಗುರುಚರಿತ್ರೆಯ ಗೌರವ ದಿಂದಲೋ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನಾದರಿಸದಿರಬೇಕೆಂದು ಧೃಢವಾದ ನಂಬುಗೆಯಿಂದ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿರುತ್ತೇನೆ. ಅಪಾರವಾದ ಈ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದಲೂ, ಗ್ರಂಥವಿಸ್ತಾರಭಯದಿಂದಲೂ ಕೆಲವು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ರತ್ನಸಂಗ್ರಹವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥದಿಂದಲೂ, ಇತರ ಮಹನೀಯರ ಸಾಹಾಯ್ಯದಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಕೃಪಾ ಬಲದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ಗ್ರಂಥಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯನ್ನು ಶ್ರೀವಾದಿ ರಾಜಗುರುವರಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀ ಜಯಗ್ರಿವನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಮ. ರಾ. ರಾ. ಪಾವಂಜಿ ಗುರುರಾಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ.

ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ,
ಶ್ರವಣ ರಾ. ಶ.)

ಇತಿ ಸಜ್ಜನವಿಧೇಯ,

ಗ್ರಂಥಕರ್ತಾ.

ವಾಚಕರಿಗೆ ವಿನಂತಿ.

ಈ ಗ್ರಂಥವು ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮುದ್ರಣಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಶೋಧಕರಾದ ಉಡುಪಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತ ಮ. ಶಾ. ಸ.ಯು. ವಾಸು ದೇವಾಚಾರ್ಯರಿಂದಲೂ, ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಂದಲೂ, ಪರಿಶೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಮುದ್ರಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಉಡುಪಿ, ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಥ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ ಗ್ರಂಥಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಚರಿತ್ರೆಯು ಸರ್ವಜನರಿಗೂ ತಿಳಿಯ ಬೇಕೆಂಬ ಕೋರಿಕೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆಲೆಯನ್ನೇ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ವಾಚಕರು ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಇದರ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಾಚಕರ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ತಫಲಪತ್ರವಿಸಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿರುತ್ತೇನೆ.

ಉಡುಪಿ,
7 - 8 - 1924 }

ಇತಿ ಪ್ರಕಾಶಕ.

ಶ್ರೀ ಗುರು ರಾಜ ಪಂಚ ಶ್ಲೋಕೇ .

ಶ್ರೀಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಾಮೃತಜಲಧಿರಯಂ ಹೃದ್ಗನಾಜೀಂದ್ರವಕ್ತ್ರೋ
ಭಾಸ್ವತ್ತೀರ್ಥಪ್ರಬಂಧಪ್ರಕಟಿತಮಹಿಮಾ ಸದ್ಗುಣಾಭಿವ್ಯುರಶ್ಚೈಃ |
ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶುಭಃ ಸುಧಾರ್ಥಪ್ರಕಟನವಿಬುಧವ್ರಾತಶೋಷಪ್ರದಾಯಿ
ಸಂತಾಪಾನಾಂ ವಿಹಂತಾ ದ್ವಿಜಗಣಸುಖದಃ ಸೇವಕೇಷ್ವಂ ಪ್ರದದಾತ್

|| ೧ ||

ವ್ರಜತ ಕಿಮಿತಿ ಖೇದಂ ದರ್ಶಯಂತೋಽರ್ಥಮುದ್ರಾಂ
ಕೃಪಣಧನಿಜನಾನಾಂ ಭಿಗ್ವಚೋದಂಡವಾತ್ಮೈಃ |
ನನು ಲಸತಿ ಜಗತ್ಯಾಂ ವಾದಿರಾಜೈವಶಾಖೀ
ಭಜತ ತಮಿತಿ ಭಕ್ತೈರೀಡಿತಂ ತಂ ನಮಾಮಿ || ೨ ||
ಹರತು ಹೃದಯತಾಪಂ ವಾದಿರಾಜಃ ಕಲಾವಾನ್
ವಿಮಲತರಕಲಾಭಿಯಃ ಸತಾಂ ಮೋದದಾತಾ |
ದ್ವಿಜಸಮುದಯರಾಜೋ ರಾಜಮೌಲೀಡ್ಯಮೂರ್ಧ್ನಾ
ಸತತಮತುಲತೋಷಾಲೃಮಾನೋಽಭಿರಾಮಃ || ೩ ||
ಮಂದಾಕ್ರಾಂತಾವನಿರಿಯಮಯೋ ಪೀಡ್ಯತೇ ಸರ್ವತೋಽಪಿ
ಧ್ವಾಂತಂ ಗಾಢಂ ಪ್ರಸರತಿ ಸತಾಂ ಮಾರ್ಗಭಾಸಂ ವಿಲುಂಪತ್ |
ಪೀಠಾಮೇನಾಂ ಭುವಿ ಪರಿಹರನ್ ಸನ್ನಿಜುರ್ಭಾರತಮೂರ್ತಿಃ
ಪಾಯಾದ್ಧಂಸೋ ಹರಿಪದರತಃ ಕಾಂತರಕ್ತಾಂಶುಕಾಛಃ || ೪ ||
ಭಾನುರ್ಹಂತ ಸುತೇಜಸಾ ಲಸತಿ ಕಿಂ ನ ಸ್ಯಾದ್ಯತಸ್ತಾಪಹ್ಯ-
ಚ್ಚಂದ್ರೋಽಯಂ ನನು ನೇತ್ರನೋದಕರಣಾನ್ನ ಸ್ಯಾತ್ ಕಲಂಕೇ ನ
ಯತ್ |

ಇತ್ಯುಪ್ಪೇಕ್ಷಣಪಂಡಿತೈರ್ಬಹುವಿಧಂ ಸಂತರ್ಕಿತೋಽಸೌ ದಿಶಾಂ
ಯಾತ್ರಾಯಾಂ ಗುರುವಾದಿರಾಜಮುನಿರಾಡ್ ಧ್ವಾಂತಂ ಮಮಾಂತ-
ರ್ಹರೇತ್ || ೫ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜಾರ್ಯಪಂಚಶ್ಲೋಕೇಸ್ತುತಿಃ ಶುಭಾ |
ರಚಿತಾ ಶ್ರೀನಿವಾಸೇನ ಗುರುಕಾರುಣ್ಯಸಿದ್ಧಯೇ ||

ಅದರಂತೆ ಈ ಕಲೆಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾಸ್ತಿಕವಾದವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಸಜ್ಜನ
ರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವಾದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರವುರಾಣಾದಿಗಳು ದಿನೇ ದಿನೇ
ಕೆಡುತ್ತಿರಲು, ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನ ಮಗನಾದ ಶ್ರೀಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಕಲಿ
ವರ್ಷ ೪೩೩೯ ಶಾಲಿ. ೧೧೬೦. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೩೮ನೇ ಎಲಂಬಿ ಸಂ|ದ
ಆಶ್ವಯುಜ ಶು. ದಶಮಿ ಬುಧವಾರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾಲವ ಕುಲ
ಭೂಷಣರಾದ ಮಧ್ಯಗೇಹ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ, ಶ್ರೀಸನತ್ಕು
ಮಾರರ ಸರಂಪರೆಯವರಾದ ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರಂಬ ಯತಿವರರಿಂದ
ಸನ್ಮಾನಪಡೆದು ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ಆನಂದತೀರ್ಥ ಮಧ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾರ್ಥಕ

ನಾಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಅಜ್ಜಿಯಂತೆ “ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು, ವೇದಗಳು ನಿತ್ಯಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನರು, ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವು, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಜೀವರಿಗೂ ಜಡಗಳಿಗೂ ಪರಸ್ಪರಭೇದವು ಸತ್ಯವಾದುದು.” ಎಂಬ ದ್ವೈತ ಮತವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ದ್ವಾರಕಾಪುರದಿಂದ ಶ್ರೀರುಕ್ಮಿಣೀಕರಾರ್ಚಿತ ಕೃಷ್ಣನು ಬರಲು ಶ್ರೀರೂಪ್ಯಪೀಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತೋ ದ್ವಾರಕಕ್ಕೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಚನೆಗಾಗಿಯೂ ದೇವಾಂಶ ಸಂಭೂತರೂ, ಎರ ಕ್ತರೂ, ಎದ್ವಾಂಸರೂ, ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದ ಎಂಟು ಮಂದಿಗಳಿಗೆ ಬಾಲಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ಕೊಟ್ಟು, ೭೯ ವರ್ಷ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿ, ಒಂದಂಶದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದು ಶ್ರೀಬದುಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ ಈಗಲೂ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸದೇವರನ್ನು ವಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಛಿಷ್ಯರಾದ ಅಷ್ಟಯತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರೆಂಬವರು ಆಚಾರ್ಯರ ಸೋದರರು. ವಾಯು ಪದಯೋಗ್ಯರಾದ ಋಬುದೇವತೆಗಳ ಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿದೆ. ಇವರು ಅತಿ ಎರಕ್ತರೂ, ಸದ್ಗುಣಭೂಷಣರೂ, ಮಹಾಮುಖ ಮರೂ, ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮಧ್ವವಚನವೂ ಹೃಷೀ ಕೇಶ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿವೆ. ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ಮಹನೀಯರು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಮತವು ನಾಶವಾಗುತ್ತ ಬಂದಾಗ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಕಡ್ತಿಯ (ಸೇತುತಲ) ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು, ತಿರುಗಿ ಮಧ್ವಮತವನ್ನು ಧರಿಸುವರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರ ಶಿಷ್ಯರು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರು ಮತ್ತು ಅನಿರುದ್ಧತೀರ್ಥರು, ಅನಿರುದ್ಧತೀರ್ಥರ ಪರಂಪರೆಯು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದು. ಶ್ರೀವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರ ಪರಂಪರೆಯವರು ಶ್ರೀಉಡುಪಿ ಸೋದೇ ಮಠದವರು.

ಶ್ರೀಮದ್ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರ ಪರಂಪರೆಯವರಲ್ಲಿ ಗಣೇಯವರು ಶ್ರೀವಾಗೀಶತೀರ್ಥಯತೀವರರು. ಈ ಮಹಾತ್ಮರು ತಪಸ್ವಿಶ್ರೇಷ್ಠರೂ, ಯೋಗ

ಮರ್ಮವೇಶ್ಯಗಳೂ, ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞರೂ, ಮಹಾಸಂಹಿತರೂ, ನಿಗ್ರಹಾಸುಗ್ರಹ ಸಮರ್ಥರೂ ಆಗಿದ್ದರು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಂಭಾಸಿಕ್ಷೇತ್ರದ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಹೂವನ ಕೆರೆ (ಕುಸುಮಕಾಸಾರ) ನೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಒಡಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠರಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ದೇವಭಟ್ಟರೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕುಂಭಾಸಿಕ್ಷೇತ್ರವು ತ್ರಿಭಾಗವಭೂಮಿಯ ಸಪ್ತಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದೊಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವು. ಇದಕ್ಕೆ ಗೌತಮಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಳವು ಮಧುವನವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದುದು. ಪಾಂಡವರು ಈ ವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಭೀಮಸೇನನು ಕುಂಭಾಸುರನನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಕೊಂದಕಾರಣ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕುಂಭಾಸಿಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಇಲ್ಲಿ ಉಭಯಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯವು ಸ್ಥಳೀಕರಿಸಿ ಚಂದ್ರನು ಸ್ಥಳೀಕರಿಸಿ ತೀರ್ಥಗಳೂ, ಅದರ ನಡುವೆ ಗೌತಮ ಮಹರ್ಷಿಪೂಜಿತವರಾದ ದೇವರ ಗುಹೆಯೂ, ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂವೃಕ್ಷ ಮಹಾಗಣಪತಿಯಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಆನೆಗುಡ್ಡ (ಗಜಗಿರಿ) ಎಂಬ ಏತ್ತರವಾದ ಬೆಟ್ಟವೂ ನೋಟಕರ ನೋಟಕ್ಕೆ ಬಹು ಅಂದವಾಗಿದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಹೂವನಕೆರೆಗ್ರಾಮದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಸಾಮಾನ್ಯತೌಲವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯು ಸರಸ್ವತಿಯೆಂಬಾಕೆಯು, ಪತಿವ್ರತಾಶೀಲೋಮಣಿಯು, ಸುಶೀಲೆಯು, ಸೌಂದರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳ ಖನಿಯು. ಈ ದಂಪತಿಗಳು ದಾಂಡಿನ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ದೇವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಅನಿಷ್ಠಭೋಗಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಭರಿತರಾಗಿ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಕಾಲಯಾಸನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬಹುಕಾಲವಾದರೂ ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಂತಾನವು ತಲೆದೋರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಎವೇಶಿಗಳು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪುರುಷರೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಸಂತಾನವಾಗದಿರುವ ಖೇದವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹದೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಯು ಮೃದುಸ್ವಭಾವದ ಹೆಂಗು

ಸಾದುದರಿಂದ ಆಗಾಗ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಮನೋವೃಥೆಯನ್ನು ಗಂಡನ ಪಾದ
 ದಲ್ಲಿ ಶಿರವನ್ನರ್ಪಿಸಿ ಅಲಕೆಮಾಡುತ್ತ ಆತನ ಕಾಲೋಚಿತ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ
 ನನ್ನಾದುದರಿಂದ ಕೇಳಿ ಅದರಂತಾಚರಿಸುತ್ತ ದೇವರನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದಳು.
 ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಹರಿಕೆಯನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಡೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವೋ
 ಅಸಾಧ್ಯವೋ ಅಡೊಂದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದೆ, ತನಗೆ ಪುತ್ರಜನನವಾದರೆ ದೇವ
 ರಿಗೆ ಲಕ್ಷಾಭರಣಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವೆನೆಂದು ಹರಿಕೆ ಹೇಳಿದಳು. ಈ
 ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾಗೀಶತೀರ್ಥರು ಕುಂಭಾಸಿಕ್ಷೇತ್ರದ ತನ್ನ ಮಠದಲ್ಲಿ
 ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಶ್ರೀಭೂವರಾಹದೇವರು ಸ್ವಪ್ನ
 ದಲ್ಲಿ "ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸಂತಾನಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮ
 ಣದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಫಲಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಕೊಡು. ಅದರಿಂದ ಸತ್ಪು
 ತ್ರನು ಜನಿಸುವನು. ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿನಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ವಾಗ್ದಾನ
 ಪಡೆಯುವವನಾಗು" ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದೇ ರಾತ್ರಿ ರಾಮಾ
 ಚಾರ್ಯರಿಗೂ "ಶ್ರೀವಾಗೀಶತೀರ್ಥರಿಂದ ಫಲಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಪಡೆದರೆ ಸಂ
 ಶತಿಯಾಗುವುದು" ಎಂದು ಸ್ವಪ್ನವಾದ ಕಾರಣ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಆನಂದ
 ದಿಂದ ಕೈಕಾಣಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ವಂದಿಸಿ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.
 ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಫಲಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ
 ಜನಿಸುವ ಬಾಲಕನನ್ನು ತಮಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಚ್ಛಾಪಿಸಲು, ಆ ದಂಪತಿ
 ಗಳು ಕಳೆಗುಂದಿ ದಿಕ್ಕು ಕಾಣದೆ ತಮಗೆ ಜನಿಸುವ ಶಿಶುವು ಅನ್ಯರ ಪಾಲಾದರೆ
 ಈ ಸಂತಾನಲಾಭವು ಕನ್ನಡಿಯೊಳಗಿನ ಗಂಟಿನಂತಾಯಿತಲ್ಲವೇ! ಕೈಗೆ
 ಬಂದ ಶುತ್ತು ಜಾಯಿಗೆ ಬಾರದಂತಾಯಿತಲ್ಲವೇ! ಹಾ ವಿಧಿಯೇ! ಏನು ಮಾಡೋಣ.
 ಗುರುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ವಾರಬಹುದೇ? ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ
 ಮುಟ್ಟಬಹುದಾದ ಪುತ್ರರತ್ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬದುಕುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?
 ಎಂದು ಬಹು ವಿಧವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಮೈಮರೆತವರಂತಾದರು. ಆಗ ಈ ದಂಪತಿ
 ಗಳ ಅವಸ್ಥೆಯು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದ ಎಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಮುಂದೆ
 ಕಂಗೆಟ್ಟ ಕೌಸಲ್ಯಾದಶರಥರ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಶ್ರೀಗಳ
 ವರು ಇವರ ವೃಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ಕನಿಕರದಿಂದ ಸಂತೈಸಿ ಹೀಗೆಂದರು.

“అబ్బా! వృధేమాడబడింది. ఈ సంక్లృదంతాగువ్వుదల్లదే మను
 వ్యసంక్లృవు నడయతక్కుదల్ల. దేవర సూతనీయన్ను నిమగ్నేయి
 నల్లదే నిమగ్నే నానాగి క్లేతపడినటు ఈ మాతన్నాడిదుదల్ల. నిమగ్నే
 పుత్రను జనిసిదరే ఆతను నన్న అధీనదల్లద్దరూ నిమ్మవనల్లదే
 నన్నవనాగను. ఇన్నొందు అదృష్టపరిక్షేయన్ను మాడూణ.
 మట్టువ తిశువు మనీయొళగే జనిసిదరే నిమగ్నే ఇరలి. మనీయ
 యొరగే మట్టిదరే మాత్ర ననగే క్షోడబీకు. ఈ విషయదల్లి శ్రేతప్ప
 దంతే జాగరూకరాగిరి. ఇదక్కాగి పశి సుమ్మనే దేవతానుగ్రువ
 వాద ఆనంద సమయదల్లి వ్యర్థవాగి దుఃఖిసువిరి?” ఎందు మధుర
 వజనగళింద సమాధానగేగొళపలు ఆ వజనామృతదీపి ఆ దంపతి
 గళు సమాధానగేగొండరు, గురుగళిగేరగి మనీగే యోదరు. ఆమేరీ
 గర్భజిక్షేయం తరీదొరికు. బుజితకాలదల్లి రామాచార్యురు
 పుంసవనీమంత్రోన్నయననావి కర్తవ్యగళన్ను శక్త్యానుసార సేర
 వేరిసి, తన్న ప్రియపక్షియ బయకేయన్నూ పూర్ణగేగొళిస్తుద్దరు.
 ఆ సరస్వతియ బయకేయం మాత్ర సామాన్యస్త్రియరంతే సీర
 కుప్పుస భోషణగళ మేలూ, వివిధ భక్ష్యగళ మేలూ ఇరల్ల.
 కీర్ణస్నానదల్లియూ, పురాణకథాశ్రవణదల్లియూ, దేవతార్చన
 దల్లియూ, విశేషవాగి భోవరాహదర్శనదల్లియూ అవగే ఆదరవు
 వినేదినే యేజ్ఞుత్తిద్దితు. ముఖికాంతియ గర్భదల్లి యావనోరి
 దేవాంశనొబ్బ జనిసబయదేంబ లుపయన్నంటుమాడుత్తిద్దితు.
 రామాచార్యురు గర్భదీక్షేయన్ను వహిసి, గర్భవు అపవిత్రవాగ
 బారదేందు బ్రహ్మచర్యవ్రతసృరాగి నిర్విఘ్నదీంద గర్భవు బీడు
 సుఖవాగి ప్రసవిసలీందు నిశ్చదల్లి దేవరిగే అంగలాటి బీడుత్తి
 ద్దరు.

సరస్వతియమ్మనీగే ఒంభత్తు కింగళాయుతు. ఆగ రామాచార్యురు
 మగువన్ను అన్యరిగే క్షోడవ కష్టవు బరబారదేందు యదు

ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗದಂತೆ ಕಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದರು. ಹೊರಗಿನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಾನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಧನದ್ವಾದತಿಯು ಬಂದಿತು. ಬೇಗನೇ ಜಪವೂಚಾದಿಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ ಪಾರಣಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಕುಳಿತರು. ಆಗ ಮನೆಯ ಉತ್ತರಭಾಗದ ಗದ್ದೆಯ ಪೈರನ್ನು ಒಂದು ಆಕಳು ತನ್ನುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಸರಸ್ವತಿಯಮ್ಮನು ಕಂಡು ಒಡನೆ ದನವನ್ನೋಡಿಸಿ ಬರುವೆನೆಂದು ಗದ್ದೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋದಳು. ಕೂಡಲೇ ಪ್ರಸವವೇದನೆಯು ಅಂಕುರಿಸಿತು. ದೈವಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಸುವುತ್ರನ ಸುಖಜನನವಾಯಿತು. ಮುಂಚಿನ ದಿನದಲ್ಲೇ ಶ್ರೀವಾಗೀಶತೀರ್ಥರು ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಬೇಗನೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಪಾರಣಮಾಡಿ, ಪ್ರಸವವಾದ ಸ್ಥಳದ ಸಮಾಪ ಮರದಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸರಸ್ವತಿಗೂ ಶಿಶುವಿಗೂ ಕಾಲೋಚಿತೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಯುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ರಾಮಾಚಾರ್ಯರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು “ದೈವಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ನೋಡಿದಿರೋ! ನೀನೆಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆಮಾಡಿದರೇನಾಯಿತು. ಶಿಶುವು ಶ್ರೀಭೂವರಾಹದೇವರ ವಾಲಿಗೆ ಬಂತಿತು” ಎನ್ನಲು ಒಂದನ್ನೊಲಿಯದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಎಲ್ಲವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀಗಳವರ ದಿವ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ದೇವತಾಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಕೊಂಡಾಡಿದರು. ಸಾತ್ವಿಕ ಶಿರೋಮಣಿಗಳಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ವುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯವೆಂಬ ಮೋಹದ ಬಲೆಗೆ ಸಿಲುಕದೆ ಸರಸ್ವತಿದೇವಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ಮಗುವನ್ನು ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಟ್ಟು ಶ್ರೀಗಳವರ ಚರಣಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಅರ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಸಾಂಸಾರಿಕರಾದ ಮಹೀಯಸೇವಕರೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ತರು. ನೋಡಬಂದ ಗ್ರಾಮದ ಕುಟುಂಬಿಕ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಮರುಗಿದರು. ಹೀಗೆಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸೂಕರಗಿ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೀರು ಧಾರೆಧಾರೆವಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಈ ದಂಪತಿಗಳ ನೇತ್ರದಿಂದ ಒಂದುತೊಟ್ಟು ನೀರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಇವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದಾರ್ಢ್ಯವೂ ಅನಂದವೂ ಹೊರಗುಕ್ಕುತ್ತಲಿಗ್ಗಿತು. ಆ ಶ್ರೀವಾಗೀಶರು ಶಿಶುವನ್ನೆತ್ತುವಾಗ ಅದು ಎರಡುಕೈಗಳನ್ನು ಬೋಡಿಸಿ ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟಿತು.

ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಕೌತುಕವನ್ನು ನೋಡಿ ಎಸ್ತೀರಾದರು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೀರ್ಥಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ. ರಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀಭೂವರಾಯ ಸೇವೆಗೆ ಬಂದುದರಿಂದ ವರಾಹನೆಂಬ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ರಾಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕರೆದು “ನೀವು ನಮಗಾಗಿ ಈ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಉಪನಯನಾಂತ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ತತ್ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಈತನ ಅದ್ಭುತಬಾಲಲೀಲೆಗಳಿಂದ ಆನಂದ ಪಡುತ್ತಾ ವಾಸಮಾಡಿರಿ. ಶ್ರೀದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ಈತನು ಸಮರ್ಥನಾದಾಗ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುವೆವು” ಎಂದವರಿಗೆ ಶಿಶುವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಈ ಬಾಲಕನು ವಾಯುಪದವಿಗೆ ಯೋಗ್ಯರಾದ ನೂರುಮಂದಿ ಋಷಿ ದೇವತೆಗಳ ಗಣದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಯುಪದಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕ ಲಾತವ್ಯನೆಂಬ ದೇವರ ಅವತಾರವು. ಈ ಅವತಾರ ವತ್ಸರವು ಶುಮಾರು ಶಾಲಿ. ಶಕ ೧೪೦೨. ಕ್ರಿ.ಶ. 1480ನೇ ಶಾರ್ವರಿ ಸಂವತ್ಸರ ವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಅವತಾರ ಸ್ಥಳವು ಈಗಲೂ ಗೌರಿಗದ್ದೆಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಗೌರೀಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜನನ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶಿಲಾಮಂತ್ರವನ್ನೂ, ರಾಮಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯೆಂಬುದು ಈಗ ಸೋದೆಮಠವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಈಗಲೂ ಪೂರ್ವ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಪುಣ್ಯದಿನದ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಗದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಅಕ್ಕಿಯು ಪ್ರತಿವರ್ಷದಲ್ಲೂ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಈ ವರೆಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

॥ ಶ್ರೀವರಾಹಾಯ ನಮಃ ॥

ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯ.

ೞಿ ದಂಪತಿಗಳು ಗುರುಗಳ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವೆಂದು ಆನಂದದಿಂದ ಶಿಶುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಇಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ದುರ್ದ್ರ

ಕುಟೀರವು ಸ್ವರ್ಗಭವನವಾಯಿತೆಂದು ಅನಂದಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ, ಬಾಲನನ್ನಾದರದಿಂದ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ದಿನೇ ದಿನೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಾಲಕನು ಮಂದಹಾಸ ಸುಂದರವಾದ ತನ್ನ ಮುದ್ದು ಮುಖದಿಂದ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಬಡತನದ ಸಕಲದುಃಖಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಂಬೆಗಾಲನ್ನಿಡುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿ, ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು "ಅಮ್ಮಾ! ತನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಡು. ಅಪ್ಪಾ! ಅಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಡು" ಎಂದು ಚಿನ್ನದಂತಿರುವ ಶುಭಚಿಹ್ನೆಗಳಿಂದಲಂಕೃತವಾದ ಮೃದುಲಹಸ್ತವನ್ನು ನೀಡಿ, ಬೇಡುತ್ತಾ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ ಸುಖಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಹರ್ಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನ ದುಂಡುದುಂಡಾದ ಅವಯವಗಳು, ನಿಷ್ಕಲಂಕ ಚಂದ್ರನಂತಿರುವ ಮುಗುಳುನಗೆಯ ಮೊಗವು, ಕೆದರಿದ ತುಂಬಿಯಂತೆ ಕಪ್ಪಾದ ಮುಂಗುರುಳು, ವಿಶಾಲವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಅಗಲವಾದ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವು, ತನ್ನವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮಿಗಿಲಾದ ದೀರ್ಘವುಷ್ಪವಾದ ದೇಹವು, ಅವಾನುಷತೇಜಸ್ಸು ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ನೋಡುವವರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ವದನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಸುಮಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಬಾಲಕನು ಗುರೂಪದೇಶ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರದಿಂದ ಅತಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಏಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಗುರುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಏಷಯಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಾನು ತಿಳಿಸಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳಿಸಿದನು. ಗರ್ಭಾಷ್ಟಮವರ್ಷವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಈತನು ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದು, ತಂದೆಯ ಬಳಿ ವೇದವನ್ನೂ ಸಂಸ್ಕೃತಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಓದುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದನು. ತಂದೆಯು ಮಗನ ಪಠನಚಮತ್ಕಾರವನ್ನೂ ತತ್ವಗ್ರಹಣದ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನೂ ಕಂಡು ಈ ಬಾಲಕನ ಬುದ್ಧಿಯು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾದುದು. ಮೂರಗಿನವರು ಈತನ ಬುದ್ಧಿಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದೃಷ್ಟಿಯಾದೀತೆಂದು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ "ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಪಶ್ಚಿಯೊಡಗೂಡಿ, ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಬಾಲಕನ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳಿಂದ ಮೋಹಿತರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸು

ನವರಂತೆ ೮-೧೦ ವರ್ಷಗಳನ್ನೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಂತೆ ಸುಖಮಯವಾಗಿ ಕಳೆದರು. ಈ ಆನಂದಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾಗೀಶತೀರ್ಥರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಯೂ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಒಂದು ದಿನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳು ಕುಳಿತು "ಮುದ್ದು ಕಂದನೇ! ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟರಾದವರು ಯಾರು? ನಾನೋ? ಅಮ್ಮನೋ?" ಎಂದು ಬೆಸಗೊಳ್ಳಲು, ಬಾಲಕನು ನಗಾಡಿ "ಅವ್ವಾ! ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಇಷ್ಟರಾದವರೇ ಇರುವಿರಿ. ಆದರೆ, ಅತ್ಯಂತಾಪ್ಯನಾದವನು ಭೂವರಾಯನು" ಎಂದಾಡಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀವಾಗೀಶ ತೀರ್ಥರ ಆಜ್ಞೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯಿತು. ಎದೆಯು ನಡುಗಿತು. ಮೈ ಬೆವರಿತು. ಎಂದಿಗೆ ಈ ಪಸುಳಿಯನ್ನು, ಈ ಮನೋಮೋಹನನನ್ನು, ಈ ಚಿನ್ನದ ಗೊಂಬೆಯನ್ನು, ಈ ಗುಣಸಾಗರನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಶ್ರೀಗಳವರು ಉದ್ವಿಗ್ನರಾಗಿದಾರಾ? ಎಂದು ಕಳವಳಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆ ದಿನವೇ ಶ್ರೀಗಳವರ ಸೇವಕರು ಒಂದು, ಬಾಲಕನನ್ನು ಕಳುಹಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಗಳವರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಆಗಾದಂಪತಿಗಳು ಸ್ವಲ್ಪನೊತ್ತು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ದುಃಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಬಿಟ್ಟರು. ಬಾಲಕನು ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿ, "ಅವ್ವಾ! ಅವ್ವಾ! ಏಕೆ ಚಿಂತಿಸುವಿರಿ? ನನ್ನನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಕಳುಹಿಸಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೆ ನನ್ನೊಡನೆ ನೀವೂ ಬನ್ನಿರಿ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಅವರಾಗದೆನ್ನುವರೋ?" ಎಂದು ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹೋಗಲು ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದೇ ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ರಾಮಾಚಾರ್ಯರು ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಬಾಲಕನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಂದಿಸಿದರು. ಶ್ರೀವಾಗೀಶಮುನಿಗಳು ಬಾಲಕನನ್ನು ಕರೆದು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಮೈತಡವರಿಸಿ "ಮಗುವೇ! ಬಂದಿಯಾ? ಶ್ರೀಭೂವರಾಯನು ನಿನ್ನಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಲು ಕುತೂಹಲ ಪಡುತ್ತಾನೆ." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಸಮರ್ಪಿತ ಬಾಳೆಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಮೇಲೆ ಈ ಬಾಲಕನ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾವವನ್ನು

ಆ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿತ್ತಿ, ಅವರ ಮುಖದಿಂದ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಆನಂದಭರಿತರಾದರು. ಬಾಲಕನು ಆ ಸಮಯಮೊದಲೊಂದು ತ್ರೀಗಳವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಮರುದಿನ ಆದಂಪತಿಗಳು ಭೋಜನವಾದ ಮೇಲೆ ತ್ರೀಗಳವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ವಂದಿಸಿ "ಸ್ವಾಮಿ! ಬಹುಕಾಲ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದೆ ಕೊನೆಗೆ ಸನ್ನಿಧಾನದ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ದೊರೆತ ಪುತ್ರರತ್ನವನ್ನು ಆಗಲಿ ಬದುಕುವುದು ಹೇಗೆ? ಮಗನಿಲ್ಲದ ಮನೆಯು ಶ್ಮಶಾನದಂತೆ ತೋರುವುದು. ನಮಗೆ ಮುಂದೇನು ಗತಿ?" ಎಂದು ವಿಲಸಿಸಿದರು. ಗುರುಗಳು "ಆಚಾರ್ಯರೇ! ನೀವು ತೀಡವರಾಗಿಷ್ಟು ದುಃಖಿಸುವುದೇಕೆ? ನಿಮ್ಮ ಮಗನಾದ ಈ ಬಾಲನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಪುರುಷನಲ್ಲ. ಇವನ ಮಹಿಮೆಯು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ಇವನ ಕೈಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಮತಕ್ಕೂ, ನಮ್ಮ ಚಾತೆಗೂ, ನಮ್ಮ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಉದ್ಧಾರಕಾರ್ಯವಾಗತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪವಿದೆ. ಈತನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ವಂಶವೆಲ್ಲವೂ ಉದ್ಧಾರವಾಗಿದೆ. ಈತನು ತ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಂತೆ ಲೋಕಾದ್ಭುತ ಮಹಾಮಹಿಮಶಾಲಿಯಾಗಿ ನಿಮಗೆಂದರೇನು ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೇಸರಪಡುವುದಾದರೆ ತ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಮ್ಮನುದಯಿಸಿದಂತೆ ಈ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಸೋದರನೊಬ್ಬನು ಹುಟ್ಟಿ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಮಾರಕವೆಂದು ಕೊಡುವನು" ಎಂದು ಸಂತೈಸಿ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ಆ ಮೇಲೆ ತ್ರೀವಾಗೀಶತೀರ್ಥರು ಈತನು ಸನ್ಮಾಸಕ್ತಿಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವನೋ? ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸತೊಡಗಿದರು. ಒಂದುದಿನ ಉತ್ತಮವಾದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ, ಸಮಾಸವಯಸ್ಸಿನ ಬಾಲಕರೊಡನೆ ಈ ವರಾಹಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಜೊತೆಗೊಳಿಸಿ, ಆ ಬಾಲಕರಿಂದ "ಮಿತ್ರನೇ! ಇಲ್ಲಿ ಹೊರಳವಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಹಣ್ಣುಗಳಿವೆ. ಬೇರೆಯಾರೂ ಇಲ್ಲವು. ನಾವೊಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದನ್ನು ತೆಗೆಯೋಣ" ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿದರು. ಆಗ ವರಾಹಾಚಾರ್ಯನು "ಮೂಢರೇ! ನಮಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ

ಒಬ್ಬರೂ ಕಾಣದಿದ್ದರೂ, ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ದೇವರು ನೋಡಲಾರನೇ? ಗುರುಗಳು ದೇವರ ಸಮರ್ಪಣೆಗೆ ಕೂಡಿಟ್ಟ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸದೆ, ಗುರುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ತಿನ್ನುಲು ನಮಗೇನು ಅಧಿಕಾರ? ಈ ಹಣ್ಣನ್ನೊಂದನ್ನು ತಿಂದುಬಿಟ್ಟರೆ ನಮಗೆ ಸಾವು ತಪ್ಪಿ ಬಹುಕಾಲ ಬೇವಿಸಬಹುದೇನು? ಇಂದೋ ನಾಳೆಯೋ ನಾಶವಾಗುವ ಈ ಕುತ್ತಿತದೇವದ ಸಲುವಾಗಿ ಇಂತಹ ನೀಚಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಎಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪದು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ಹುಡುಗರನ್ನು ದಾರಿಗೆ ತಂದನು. ಇನ್ನೊಂದು ಸಲ ಈತನ ಸಂಗಡಿಗರು “ಒಂದು ಅಟವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ನೀನು ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬರಲೇಬೇಕು” ಎಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದರು. ಆಗ ಈ ವಿಲಕ್ಷಣವಟುವು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು- “ಮಿತ್ರರೇ! ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿರಿ. ಅದಕ್ಕೆ, ಅಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅದನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋದೊಡನೆ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾವ್ಯಸಂಗಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವು ಬರುವುದು. ಅಟವನ್ನು ನೋಡಿದಮೇಲಂತೂ ಅದರ ವಿಷಯವೇ ಕಣ್ಣಿನೆದುರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ದಂತಾಗಿ ಬೇರೊಂದು ವಿಷಯವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವು ದೊರೆಯಬಾರದು. ಒಂದಾಟವನ್ನು ಕಂಡರೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಅದು ನಡಿಯುವದೆಂದು ಕೇಳುವೆವೋ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಿರುವುದಾದರೂ ಹೋಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಲವಲವಿಕೆಯೂ ಅಂಕುರಿಸುವುದು. ಮತ್ತು ಅಟಕ್ಕೆ ಅಸೇಕರೀತಿಯ ಜನರು ಬರುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಮಡಿಮೈಲಿಗೆ, ದೊಡ್ಡವರು ಚಿಕ್ಕವರು, ಒಳ್ಳೆಯವರು ಕೆಟ್ಟವರು, ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿಷಿದ್ಧಗಳಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಒದಗಬಹುದು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅಟದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಸೆಯುಂಟಾದರೆ ಗುರುಜನರ ಮಾತನ್ನು ಎಾರಿ, ಅಥವಾ ಅವರನ್ನು ವಂಚಿಸಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಸಂಗವೂ ತಲೆದೋರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಇಂತಹ ದುವರ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಡದಿರುವುದೇ ಉತ್ತಮಕಲ್ಪ. ನಾನಂತೂ ತ್ರೀಗುರುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿನೊಡನೆ ಬರಲಾರೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟನು.

ಆತನ ಈ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಸಂಗಡಿಗರು ಬೆರಗಾಗಿ, ತಾವೂಕೂಡ ಆಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ಈ ವಿಷಯ ವನ್ನೂ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅರಿತು ಆನಂದಭರಿತರಾದರು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀವಾಗೀಶಗುರುಗಳು ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಿಂದ ಈ ಬಾಲಕನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಈತನು ಅತಿವಿರಕ್ತನೂ, ವಿವೇಕಿಯೂ, ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನೂ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಯೋಗ್ಯಸುಮುಹೂರ್ತ ದಲ್ಲಿ ಪರಮಹಂಸಸನ್ಯಾಸ ಕೊಟ್ಟು, ವಾದದಲ್ಲಿ ವಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಜಯಿಸತಕ್ಕ ವನಾದುದರಿಂದ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು, ವಿದ್ಯೋಪದೇಶ ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀಭೂವರಾಯ ಪೂಜಾವಿಧಿಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಇವರು ಮುಂದೆ ಗುರುಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆನಿಸಿ ಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರೆಂದೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದರು.

॥ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜಗುರವೇ ನಮಃ ॥

ಮೂರನೇ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಶ್ರೀ ಮಹಾದಿರಾಜತೀರ್ಥಪರಮಹಂಸಶ್ರೇಷ್ಠರು ಕೆಲವುಕಾಲ ಲೋಕ ಮಾರ್ಗದೆಯಂತೆ ಗುರುಗಳಿಂದ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು, ಗುರುಸೇವಾನಿರತರಾಗಿ ಶ್ರೀಭೂವರಾಯ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದು; ಟಿಗ್ಗುಜಯಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಮತವನ್ನು ಭೂಮಂಡಲದ ಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ, ಗುರುಗಳ ಅನುಜ್ಞೆ ಯನ್ನು ಪಡೆದು, ತನ್ನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲು, ಸರಸ್ವತಿಯು- "ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದ ರೂ ಊರಲ್ಲೆಯೇ ಇದ್ದರೆ ನೋಡಿ ಕೊಂಡಾದರೂ ತೃಪ್ತಿಪಡೆಯುವನೆಂಬ ಆಶೆಯೂ ನಾಶವಾಗುವುದೇ?" ಎಂದು ವ್ಯಸನ ಮಾಡಿದುದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, "ಈ ಪ್ರತಿ ಮೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನನ್ನ ಅಗಲಿಕೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡು

ತ್ತಿ"ರೆಂದು ತಾಯಿಗೆ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಕೊಟ್ಟು ಸಂಪ್ರಸಿದ್ಧಿ, ಆ ಸೇತುಹಿಮಾ ಜಲ ಪರ್ಯಂತ ಸಮಸ್ತತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಭಕ್ತಜನರನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾ ತ್ರೀದೈವತಮತವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾ ಅದ್ಭುತಜಲೋತ್ಪತ್ತಿಗಳಿಂದಂಟಾದ ಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ಲೋಕವನ್ನೇ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ತೀರ್ಥಪ್ರಬಂಧ ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು.

ಒಂದು ಕಡೆ ಜಹಗೀರುದಾರನ ಮಗಳಿಗೆ ವಿವಾಹೋತ್ಸವದ ಸಂಭ್ರಮವು ಜರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪುರೋಹಿತರು ಸಪ್ತಪದಿಯನ್ನು ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಮದುಮಗನ ರುಮಾಲೆ (ಚಾಸಿಂಗ) ದೊಳಗೆ ಹಾವು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಅವನ ತಲೆಗೆ ಕಡಿದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಷಿಣವೇ ವಿಷವೇರಿ ಮದುಮಗನು ಮೂರ್ಛಿತನಾದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದರು. ಒಂದು ಕ್ಷಣದೊಳಗೆ ಮಂಗಳವಾದ್ಯ ಸಂಗೀತಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ಹಾಹಾಕಾರದ ಗಲಭೆಯೇ ವಿವಾಹಗೃಹದೊಳಗೆ ತುಂಬಿತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತ್ರಿವಾರಿರಾಜರು ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಜಹಗೀರುದಾರನು ಒಂದು ಕಾಲಿಗೆರಗಿ, ತನ್ನ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ತ್ರಿಗಳವರು ದಯಾ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಆ ಮದುಮಗನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತರಿಸಿ, ತನ್ನ ಶೋಕವು ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಈ ಮೊದಲೇ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಇನ್ನಾರೊಬ್ಬರಿಂದ ಆಪ್ತಾಪಿಸಿದಂತೆ ರಚಿಸಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶೋಭನವೆಂಬ ಪದವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ತ್ರಿಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆತನನ್ನು ಮುಕ್ತರಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ವಿವಾಹಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಧೂವರರಿಗೆ ಮಂಗಳಕ್ಕಾಗಿ ತ್ರಿಲಕ್ಷ್ಮೀಶೋಭನ ಪದವನ್ನು ಮುತ್ರೈದೆಯರು ಹಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ.

ಇನ್ನೊಂದುಕಡೆ ಜಹಗೀರುದಾರನೊಬ್ಬನು ಸಂಕಾನಾಥಲಾಷಿಯಿಂದ ಪತ್ನೀಸಮೇತನಾಗಿ ತ್ರಿಗುರುರಾಜರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ತನಗೆ ಪುತ್ರನು

ಜನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳು "ನಿನಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಂತತಿ ಲಾಭವಾಗಲಾರದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯರ್ಥಪ್ರಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಡ. ನಿನಗಿರುವ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ದೇವಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ ಭಗವದನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸು" ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದ ಮೇಲೊಬ್ಬ ತುರುಕಮಂತ್ರವಾದಿಯು ಆ ಊರಿಗೆ ಬಂದನು. ಆತನು ಫಲವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಹೇಳಿದ ಕಾಲದೊಳಗೆ ಗರ್ಭವುಂಟಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವಾರ್ತೆಕೇಳಿ ಜಹಗೀರುದಾರನ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಆಮಾಂತ್ರಿಕನನ್ನು ಕರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯು ಅಂಕುರಿಸಿತು. ಗಂಡನು ಬೇಡವೆಂದರೂ ಹಠಮಾಡಿದಳು. ಕಡೆಗೆ ಮಾಂತ್ರಿಕನು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟನು. ಫಲವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಸಿ "ಈ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಿಂದ ಮೂರುತಿಗಳೊಳಗೆ ಗರ್ಭಪಿಡ್ಡೆಯು ತೋರುವುದು. ಆಗ ೨೦೦೦ ಮೋಹರಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ೩೦೦೦ ಮೋಹರಿಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು." ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ ಆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ತಕ್ಕ ಸಮಯದೊಳಗೆ ಗರ್ಭಪಿಡ್ಡೆಯು ತೋರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಜನನವಾಯಿತು. ಜಹಗೀರುದಾರನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಆ ಮಾಂತ್ರಿಕನಿಗೆ ೧೦೦೦೦ ಮೋಹರಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅತಿ ಸುಂದರವಾಗಿದ್ದ ತಿರುವು ದಿನೇ ದಿನೇ ಬೆಳೆದು ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಆನಂದದ ನಿಕ್ಷೇಪವಾಗಿದ್ದಿತು. ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ತಿರುಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆಬಂದರು. ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಎದುರ್ಗೊಂಡರು. ಜಹಗೀರುದಾರರು ಮಾತ್ರ ಪುತ್ರಲಾಲಸೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಯತಿವರರು "ಜಹಗೀರುದಾರರಲ್ಲಿ?" ಎಂದು ಜನರನ್ನು ಕೇಳಲು 'ಸ್ವಾಮಿ! ಬಹುಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿದುದರಿಂದ ಒಂದರೆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಅದನ್ನೆ ಗಲದೇ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ." ಎಂದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಗಳವರ ಅಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಟ್ಟಣಿಕರವರನ್ನು ಕರೆತರಲು ಜಹಗೀರುದಾರನು ಬಂದು ವಂದಿಸಿದನು. ಪರಮ ಹಂಸರು ಕಂಡು "ಇದೇನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು ಕೋಪ? ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನವೇ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ" ಎಂದರು.

ಅದಕ್ಕೆ ಗೃಹಸ್ಥನು- “ಸ್ವಾಮಿ! ಕೊಪವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಶ್ರೀಗಳವರ ಸೇವಾಫಲವೆಂದು ಬಹುಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಸಂತತಿಲಾಭವಾಗಿದೆ. ಅದರ ವ್ಯಾಪೋದದಿಂದ ಮನೆಯೊಳಗೇ ಇದ್ದ ಕಾರಣ ಶ್ರೀಗಳವರ ಆಗಮನ ವನ್ನರಿಯದೇ ವಿಲಂಬವಾಯಿತು. ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದನು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಶಿಶುವನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸಿದುದರಿಂದ ಸೇವಕರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಗುವನ್ನು ತುಸಿದನು. ಯತಿವರ್ಷರು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ‘ಈ ಮಗುವು ನಿನಗೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ’ ವೆನ್ನುಲು ಗೃಹಸ್ಥನು ‘ಯಾವನಿಮಿತ್ತವೆಂದೆಂದು ನನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ’ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಮಾಡಿದನು. ಸೇವಕನನ್ನು ಕೇಳೆಂದು ಯತಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಲು ಈ ಮಗುವು ಚಂದಾಲ ಬಾಲಕನೊಡನೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂದು ತಿಳಿದು “ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನಾವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಒಂದುನೇಳೆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಡೆಸಿದರೂ ಬುದ್ಧಿಬಂದ ಮೇಲೆ ದಾಲಿಗೆ ಬಂಟಿತೆಂದು” ಸ್ವಲ್ಪ ಆವೇಶವಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥನು ಮಾತನಾಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಯತಿವರ್ಷರು ತೀರ್ಥವನ್ನು ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಲು ಭಯಂಕರ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು. ಗೃಹಸ್ಥನು ಹೆದರಿ ಹೀರಿ ಮೂರ್ಛಿತನಾದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಆತನು “ಸ್ವಾಮಿ! ನನ್ನ ಮಗುವು ಏನಾಯಿತು. ಈ ಘೋರರೂಪಿಯು ಯಾರು” ಎಂದು ನುಡಿಯಲು ಶ್ರೀಗಳವರು ಆ ಭಯಂಕರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುವೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅದು ನಡುಗುತ್ತ “ಸ್ವಾಮಿ! ನಾನೊಬ್ಬ ಭೂತಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಆ ಮಾಂತ್ರಿಕನು ನನ್ನನ್ನು ವಶೀಕರಿಸಿ, ಇವನಿಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ೬ ವರ್ಷಕಾಲ ಯಿದ್ದು, ಕಡೆಗೆ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಕೊಂದುಬರಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿದಂತೆ, ಈ ದುರವಸ್ಥೆಗೆಗೆ ಪುತ್ರನಾದನು. ನನ್ನಂತೆ ಅನೇಕ ಭೂತಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಪ್ತೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಬೇಕೆಂದು” ಜೀಡಿಕೊಂಡಿತು. ಆಗ ಯತಿಗಳು “ಗೃಹಸ್ಥನೇ! ನಿನಗೆ ಮಗು ಬೇಕೇ! ನೋಡು ದುರ್ಜನರ ಕುತಂತ್ರವನ್ನು. ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದುದಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣನಾಶವನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವಿ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು.

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಭೂತಕ್ಕೆ - "ನೀನು ಭಯಪಡಬೇಡ. ಈ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಯಾವ ಪೀಡೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದಿರು. ನಿನಗೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಆ ಮಾಂತ್ರಿಕನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರಮಾಡಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರು" ಎಂದಪ್ಪಣೆಹತ್ತು ಕಳುಹಿಸಿ, ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಇಂತಹ ಭ್ರಾಂತಿಗೊಳಗಾಗದೆ ಶ್ರೀ ಹರಿಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಕುಂಭಘೋಷಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಜಯಿಸಿ ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿನ ಯತೀ ಶ್ವರರನ್ನು ವಾದಮಾಡಿ ಜಯಿಸಿದರು.

ಸಂಚಾರ ಕ್ರಮದಿಂದ ಶ್ರೀಶ್ರೀನಿವಾಸದೇವರ ದರ್ಶನಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀಶೇಷಾಚಲಕ್ಕೆಬಂದು, ಆ ಬೆಟ್ಟದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ವಾದತಲದಿಂದ ನಡಿಯುವುದು ಅಯುಕ್ತವೆಂದು ಮೊಗಕುಲುಗಂಟನ್ನೂರಿಕೊಂಡೇ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೇರಿ ಶ್ರೀಶ್ರೀನಿವಾಸವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಶಾಲಿಗ್ರಾಮ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಆ ದೇವೋತ್ತಮನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿದರು. ಆ ಮಾಲಿಕೆಯು ಈಗಲೂ ಶ್ರೀನಿವಾಸದೇವರ ಕಂಠಾಭರಣವಾಗಿರುವುದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಭೀಮರಥೀಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಕೆಲವು ಲುಠಾರರಾದ ಮೂರ್ಖಜ್ಞೇಂಚ್ಛರು ಮಠದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸುಲಿಗೆಮಾಡಲು ಡೊಣ್ಣೆಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರಲು, ಮಠದ ಜನರು ಕಂಡು ಪ್ರಾಣದಾಶೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳನೊಬ್ಬರನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋದರು. ಆ ಮೂರ್ಖರು ಹತ್ತಿರ ಬಂದರೂ ಶ್ರೀಗಳವರು ಹಸನ್ಮುಖರಾಗಿ ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀಗಳವರ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಆ ದುಷ್ಟರ ದುರಭಿಪ್ರಾಯವು ದೂರವಾಯಿತು. ಆಗವರು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ತಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಬೇಕೆಂದು ಶಲಿಬಾಗಿ ಎರಗಿದರು. ಯತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಅಭಯದಾನಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ಸಂಘರವುರದಲ್ಲ ಶ್ರೀಗಳವರು ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಒಬ್ಬ ಧನಿಕನ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಕಡಲೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಳೆ ಕುದುರೆಯು ಬಂದು

ತಂದಿತು. ಆಗ ಜಮಾನುದಾರನು ರೇಗಿ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು, ಕುದುರೆಯು ಹೆದರಿ ಓಡುತ್ತ ಶ್ರೀಗಳವರ ವಾಸಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದಂತಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ದಂಡಧಾರಿಯಾದ ಗೃಹಸ್ಥನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಂದು "ಸ್ವಾಮಿ! ತಮ್ಮ ಬಿಳಿಕುದುರೆಯು ನನ್ನ ಜಮಾನನ ಕಡಲೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಂದು ಇಡೀವರ್ಷದ ಲಾಭವನ್ನೇ ಕೆಡಿಸಿತು. ಇದಂತಹ ಅನ್ಯಾಯವು?" ಎಂದು. ಹೇಳಲು, ಯತೇಶ್ವರರು "ಗೃಹಸ್ಥ ರೇ! ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಬಕದೋ ಕಪ್ಪೋ ಕುದುರೆಯೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ! ವೈರ್ಧವೇಕೆ ಕೋಪಿಸುವಿರಿ?" ಎಂದರು. ಮತ್ತೆ ಷ್ಪುರೇಗಿ ಗೃಹಸ್ಥನು- "ಏನೇನು ಕುದುರೆಯಿಲ್ಲವೇ? ತಮ್ಮ ಬಕೆಗೆ ಬಂದು ದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡುದೂ ಸುಳ್ಳಾಯಿತೇ?" ಎಂದನು. ಕಿರುನಗೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಗಳವರು, ಹಯವದನನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ "ಹುಡುಕಿರಿ, ಕುದುರೆಯನ್ನಿಲ್ಲ ತೋರಿಸಿದೊಡನೆ ನಿಮಗಾದ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಮೂರುಪಾಲು ಸೇರಿಸಿದಂಡ ತೆರುಗುವು;" ಎನ್ನಲು, ಆತನು ಎಲ್ಲಕಡೆಯಲ್ಲಿದೂ ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಜೀಸತ್ತು ಕುದುರೆಯ ಕುರುಹನ್ನೇ ಕಾಣದೆ ಲಜ್ಜಾಭಯಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಇದರ ಮರ್ಮವೇನೆಂದು ಅರಿತವಾದಿದನು. ಯತೀವರ್ಯರು "ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಕುದುರೆಯಿಲ್ಲ. ಪರಂತು, ನಮ್ಮ ಉಪಾಸನಮೂರ್ತಿಯಾದ ಹಯಗ್ರೀವದೇವರು ನಿನಗನುಗ್ರಹಿಸಲೆಣಿಸಿ ಕುದುರೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಕಡಲೆಯನ್ನು ಮೆದ್ದಿರಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ನಾಳೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ತಿಂದ ಧಾನ್ಯದ ನಷ್ಟವು ಹಾರಕ್ಕೆ ನೂರುಪಾಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಿನ್ನದ ಕಡಲೆಗಳನ್ನು ನೀನು ನೋಡುವಿ. ಆಗ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವುದು"ಯೆಂದು ಸಂತೈಸಿದರು. ಈ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದೊಪ್ಪಿ ಗೃಹಸ್ಥನು ಮುಂಜಾನೆ ಬೇಗನೆಗ್ಗು ಹೊಲದ ಕಡೆಗೋಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ನೋಡಿದರೂ ಬಿನ್ನದ ಕಡಲೆಗಳು ರಾಶಿರಾಶಿ ಗೊಂಚಲು ಗೊಂಚಲಾಗಿ ಜೋಲುುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಬಿಚ್ಚಿ ಬೆರಗಾದನು. ತನ್ನ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ನಡುಗಿದನು. ಎಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರ ಕೋಪಾಗ್ನಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುವೆನೋ? ಎಂದು ನೊಂದುಕೊಂಡನು. ಕಣಗೆ ಏನುಮಾಡುವುದು? ಒಡನೆ ಯತಗಳ ವಾದಕ್ಕೆ ರಗಿ ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವದೇವ

ರಿಗೆ ಆ ಹೊಲವನ್ನೇ ಧಾರೆಯೆರೆದನು. ಶ್ರೀಗಳವರಿಂದ ಫಲಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಪಡೆದು, ತನ್ನ ನಿಷ್ಕೃತವಚನದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಕ್ಷಮೆಬೇಡಿ ಮನೆಗೆಯೋದನು. ಈಡೆಗೆ ಎರಡು ತಲೆಯ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಸೋದೇಮಠದ ವೃಂದಾವ ನಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದ ವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿನ ಕಡಲೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಯಾತ್ರಾವಸರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ವಿಜಯನಗರ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಪರಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀ ವೀರಪ್ರತಾಪ ಶ್ರೀವೆಂಕಟಪತಿ ಮಹಾರಾಜನು ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನು ಸ್ವತಃ ವಿದ್ವಾಂಸನೂ, ವಿದ್ವಜ್ಜನಪ್ರಿಯನೂ, ಶೂರನೂ, ಅಕ್ಯು ದಾರನೂ ಆಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಪಂಡಿತರು ಈತನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿ ದ್ದರು. ರಾಜನು ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಪಲ್ಲಕಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ಅನೇಕರಾಜ ವಿಭವದೊಡನೆ ತನ್ನ ಅರಮನೆಯೊಳಗೆ ಕರೆತಂದು, ವಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಪಂಡಿತಮಂಡಿತವಾದ ಮಹಾರಾಜ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪಂಡಿತರು ಮಾಡಿದ ವಿವಿಧ ಕಥಾಪ್ರಸಂಗಗಳಿಗೂ ತ್ರಿಯತಿವರೇಣ್ಯರು ತಪ್ಪದೆ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟು, ಅನೇಕವಾದಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ನೆರದಿರುವ ವಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗೆದ್ದರು. ಮಹಾರಾಜನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಪ್ರಸಂಗಾಭರಣತೀರ್ಥರು ಎಂಬ ಬಿರುದುನಾಮವನ್ನೂ, ಅನೇಕ ಬಿರುದುಗಳನ್ನೂ, ಅನೇಕ ಮರ್ಯಾದೆ ಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿದನು.

ಪುಣ್ಯ (ಪೂನಾ) ಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ರಾಜನು ಶಿಶುಪಾಲವಧ ಪೆಂಬ ಮಾಘಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕಾವ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂದು ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ಅಂಬಾರಿದಾಕಿ ಆದರ ಮೇಲೆ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸುವನೆಂದು ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ತಿಳಿದು, ಕೂಡಲೆ ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ "ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮಕಾವ್ಯವಿದೆ. ಇಂದು ಈ ಮೆರವಣಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸು. ಇಂದಿನಿಂದ ಅಂನೇ ದಿವಸ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆದನ್ನು ತಲುಪಿ ತೋರಿಸುವೆನು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅರಸನಿಂದ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದು, ದಿನಕ್ಕೆ ಗಸಗರ್ಗದಂತೆ ಗರ್ಗಸರ್ಗ ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ «ಶ್ರೀರುಗ್ಮಿಣೀಶವಿಜಯ»ನೆಂಬ ಸರಸ ಮಹಾ

ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಉಂನೇದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅರಸನು ಆ ಕಾವ್ಯದ ರೀತಿ, ರಸ, ವರ್ಣನಾಶೈಲಿ, ಚಮತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಅದೇ ದಿನ ಶ್ರೀರುಗ್ಮೀಣೇಶ ವಿಜಯ ಮಹಾ ಕಾವ್ಯವೇ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಕಾವ್ಯವೆಂದು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಡಂಗುರ ಹೊಡಿಸಿ, ಕಡೆಗೆ ಗಳದಿನಗಳಲ್ಲೆಯೇ ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರೇ ರಚಿಸಿದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಸನ್ಮಾನಮಾಡಿದನು.

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಹೀಗೆ ಸಂಪರಿಸುತ್ತ ಡಿಲ್ಲಿ (ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥ) ರಾಜ ಧಾಸಿಗೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿ ಮರಣಹೊಂದಿದ ರಾಜಪುತ್ರನ ಗೋರಿ (ಸಮಾಧಿ) ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪೂಜೆಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಪಟ್ಟಣಿ ಗರು ಬಂದು ರಾಜಪುತ್ರನ ಶವವನ್ನು ಹೂಳಿದ ಸ್ಥಳವಾದುದರಿಂದ ಪೂಜೆಗೆ ಈ ಸ್ಥಳವು ಅಸವಿತ್ರವಾದುದೆಂದು ಬಿನ್ನೈಸಿದರು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಜೀವಂತನಾದ ರಾಜಪುತ್ರನ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಳವು ಅಸವಿತ್ರ ವಾಗದೆಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜೆಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಜನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಸತ್ತಹೋದ ರಾಜಪುತ್ರನ ಶವವನ್ನು ಹೂಳಿ ದುದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗಿದೆ. ಬದುಕಿದ್ದವ ರನ್ನು ಯಾರೂ ಹೂಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಹಾತ್ಮರ ವಚನವು ಸುಳ್ಳಾಗಲಾರದು. ಅದನ್ನು ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಒಡನೆ ರಾಜನ ಬಳಿ ಗೋಡಿ ಅರುಹಿದರು. ಪುತ್ರಶೋಕಪೀಡಿತನಾದ ಶುರುಕರಾಜನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಮಂತ್ರಿಯೊಡಗೂಡಿ ಓಡಿಬಂದು, ದೂರದಲ್ಲೇ ಎರಗಿ “ಮಹಾತ್ಮರೇ! ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯಗೊಳಿಸಿ ಪುತ್ರಶೋಕ ಪಾಗರ ದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ನನ್ನನ್ನು ಧರಿಸಬೇ”ಕೆಂದು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟನು. ಶ್ರೀಗಳ ವರು ಆ ಶವವನ್ನು ತೆಗೆದಿಡಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದರು. ರಾಜಪುತ್ರನು ಕೂಡಲೆ ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆದ್ದವನಂತೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ, ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ವಂದಿಸಿದನು. ಆಗ ವೃದ್ಧರಾಜನು ಕಂದನನ್ನು ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ, “ಭೇಟಾ! ನಿನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ ಆ ಮಹಾಮುನಿಮುನಿಗೆ ನಮಿಸು” ಎಂದು ಮಗನೊಡನೆ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು,

ಶ್ರೀಗಳವರ ಆಜ್ಞೆಪಡೆದು, ಅರಸುನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ನೂರಾರು ಒಂಟೆಗಳಿಂದ ಸುವರ್ಣದ ಮೋಹರಿಗಳನ್ನು ಹೊರಿಸಿ, ಗುರುಕಾಣಿಕೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಯತಿವರರು ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟದಿರಲು, ಅರಸನು ಹಠವಾಡಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ಸಂಚರಿಸುವಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಯತಿವರೇಣ್ಯರು ಕಾಶಿಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಬಂದ ಆ ಹಣವನ್ನು ಮಠದವರು ಇಷ್ಟವಿದ್ದವರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಅಪ್ಪಣಿಕೊಟ್ಟರೂ, ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬೇಡವಾದುದು ನಮಗೂ ಬೇಡವೆಂದು ಯಾರೂ ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಆ ಹಣದ ರಾಶಿಯನ್ನು ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರು.

ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯು ಒದಗಿದಾಗ ಗಂಗಾನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿಯೇ ರಾತ್ರಿವೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಠದವರೊಡನೆ ಶಯನಮಾಡಿದರು. ಆಗ ನೂರಾರು ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡಮೊಸಳೆಗಳು ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದು ಮಠದವರನ್ನು ಸುತ್ತುಹಾಕಲು, ಶ್ರೀಗಳವರು ಮಠದವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯಹೇಳಿ, ಆ ಮಠದವರಸುತ್ತಲೂ ಮಂತ್ರರೇಪೆಯ ಮಂಡಲವನ್ನು ಬರೆಯಲು, ಮೊಸಳೆಗಳು ಅದನ್ನು ದಾಟಲಾರದೆ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋದವು. ಆ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಶರ್ಕವ್ಯಾಕರಣ ಎಂಬೊಂನಾದಿ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಾದಮಾಡಿ ನುಹಾ ಮುಹಾ ಪಂಡಿತರನ್ನೂ ಜಯಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತದ ಪ್ರಯಾಗಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಿಗ್ಗಿ ಜಯ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಳಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸಂಧ್ಯಾಮಠದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ಜಪವನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರಲು, ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದೇವರು ಜಟಾಧಾರಿಯಾದ ಶಪಸ್ವಿವೇಷದಿಂದ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು “ವತ್ಸ! ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯು ಪುತ್ರನು ಜನಿಸಿದರೆ ಲಕ್ಷಾಭರಣಗಳನ್ನರ್ಪಿಸುವೆನೆಂದು ಹರಿಕೆ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಆ ಹರಿಕೆಯನ್ನು ನೀನರ್ಪಿಸಬೇಡವೇ? ನಮ್ಮಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಮಹಾಭಾರತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಗ್ರಂಥಿ (ಕರಿಣತಾತ್ಪರ್ಯ ಶಬ್ದ) ಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಲಕ್ಷ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಟೀಕೆಬರೆದರೆ ಲಕ್ಷಾಭರಣಗಳನ್ನರ್ಪಿಸದಂತಾಗುವುದು” ಎಂದಪ್ಪಣಿಕೊಟ್ಟು ಅದೃಶ್ಯರಾದರು. ಈ ಕಥೆಯು ಲಕ್ಷಾಭರಣ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

“ಪ್ರಯಾಗೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸಂಧ್ಯಾಮತೇ ಜಗದರಾಯಣಃ |
ಅಹಮಾಸಂ ತದಾ ಲಕ್ಷ್ಮಾಲಂಕಾರಂ ಕುರ್ವತಿ ಪ್ರಭುಃ” ||

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ವ್ಯಾಸದೇವರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಿರಸಾ ವಹಿಸಿ
ಲಕ್ಷ್ಮಾಲಂಕಾರವೆಂಬ ಮಹಾ ಭಾರತಗ್ರಂಥದ ಟೀಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ
ದರು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ದಿಲ್ಲಿಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಯತೀಶ್ವರರು
ಬರಲು, ದಿಲ್ಲೇಶ್ವರನು ಒಂಟಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾಣ್ಯರಾಶಿಯನ್ನು ಹೊರಿಸಿ, ಇದನ್ನು
ತೆಗದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದನು. ಆ ನಿರ್ಬಂಧವನ್ನು ಮಾರ
ಲಾರದೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟರು.

ಅಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ದ್ವಾರಾವತಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಉಪವಾಸಮಾಡುತ್ತ
ಒತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಪ್ತಕವನ್ನು
ರಚಿಸಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣನಾಮಕ
ರಾದ ಯತಿಗಳು ಬಹಳ ಜ್ವರಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ “ಶ್ರೀವಾದಿ
ರಾಜರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಮಧ್ವಾಪ್ತಕವನ್ನು ಜಪಿಸಿದರೆ ಜ್ವರಪೀಡೆಯು
ಪರಿಹಾರವಾಗುವು”ದೆಂದು ಸ್ವಪ್ನವಾದುದರಿಂದ ಆ ಯತಿಗಳು ಶ್ರೀವಾದಿ
ರಾಜರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಸ್ವಪ್ನವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಅರಿಕೆಮಾಡಿ, ಅನುಗ್ರಹಿಸ
ಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದರು. ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ಆ ಯತಿಗಳಿಗೆ ಕೃಪೆಯಿಂದ
ಮಧ್ವಾಪ್ತಕವನ್ನು ಪದೇಶಿಸಿ, ಅವರ ಜ್ವರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿ
ಸಿದರು. ಆ ಮಹಾವಿರುಷರ ಅನುಗ್ರಹವಿಂದ ಮೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಜಯತೀಲ
ರಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಯತಿಗಳು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ದಿಗ್ವಿಜಯಗಳಲ್ಲಿ
ಞ್ಞುತಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಕ
ಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಶ್ರೀಪಯಗ್ರೀವದೇವರು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲು, ಆತನನ್ನೇ
ಎಣೆಬಿಡದೆ ಉಪಾಸನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ “ಈ ದ್ವಾರಾವತಿಯ
ಒಂದು ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಪಯಗ್ರೀವ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಅದನ್ನು ತಂದುವೂ
ಜಪಿಸೆ”ಂದು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಲು, ಅದರಂತೆ ಆ ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೊಡನೆ

ಸೂರ್ಯಸಂತೆ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿರುವ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕಂಡು, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ತಂದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ದ್ವಾರಾವತಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಬೇರೆಕಡೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಧನಿಕನೊಬ್ಬನು ಅತಿ ಲೋಭಿಯಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಆತನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು, ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ಹಯಗ್ರೀವ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಆತನಲ್ಲಟ್ಟು, ತಿರುಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಾನುಬರುವ ತನಕ ಆ ಹಯಗ್ರೀವ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆತನು ಅತ್ಯುದಾರ ಸ್ವಭಾವದವನಾಗಿ ನಿತ್ಯ ದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಹಯಗ್ರೀವದೇವರಿಗೆ ವಿವಿಧಭಕ್ತಿ ಛೋಚ್ಚಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಬಹು ಜ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಗುಜರಾಠದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅನೇಕಾನೇಕ ಗುಜರಾಠಿಗಳು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು.

ಯತಿಸಾರ್ವಭೌಮರು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಹಂಪಿಗೆ ಬಂದರು. ಆವಾಗ ಅರಸರಾದ ಅಚ್ಯುತರಾಯ ಕೃಷ್ಣರಾಯಂಂಬವರು ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಬಹು ದಲದ್ರರಾಗಿ, ಆ ದಾಲದ್ರ್ಯಸಹಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಮರೆ ಹೊಕ್ಕರು. ಯತಿಕುಲತೀಲಕರು ಅವರಿಗೆ ಅಭಯದಾನಮಾಡಿ, ವಾಲಿ ಗುಡೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಒಂದು ಬಂಡೇಕಲ್ಲಿಗೆ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಶಿಲೆಯು ಒಡೆಯಿತು. ಅದೊಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಪುರಾತನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಂತಿದ್ದಿತು. ಅದರೊಳಗೆ ಹೇರಳವಾಗಿ ಮುತ್ತುರತ್ನಗಳಿದ್ದುವು. ಶ್ರೀಗಳವರ ಅಜ್ಞೆಯಿಂದ ಆ ಭೂಸಾಲರು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಗಳವರಲ್ಲಿ "ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು" ಅವರು ಆಕೆಮಾಡಲು, ಶ್ರೀಗಳವರು ಅಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಆ ಪ್ರತೀಕಗಳಲ್ಲಿ ೧ ವಾಲಿಪೂಜಿತ ವಿಟ್ಟಲಮೂರ್ತಿ, ೨ನೆಯದು ಸುಗ್ರೀವಾರ್ಚಿತ ರಾಮಮೂರ್ತಿ. ಈ ಎರಡು ಪ್ರತಿಮೆಗಳೂ

ಈಗ ನೋಡೇಮಠದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿತಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಆ ಭೂಪತಿಗಳು ತಿರುಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು "ಗುರೂತ್ತಮರೇ! ತಮ್ಮ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಮಗೆ ಸಂಪತ್ತು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಯಾವದಾದರೊಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಹರಿಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಧರಿಸಬೇ"ಕೆಂದು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲು "ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರ್ಯಾಯ ಪೂಜಾಸಮಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀರೂಪ್ಯಪೀಠಪುರಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿರಿ. ಆಗ ನಿಮಗೆ ನಾನು ಉಪದೇಶಿಸಿದಂತೆ ಶ್ರೀಭಗವಂತನ ಸೇವೆಮಾಡಿ ಆತನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವಿರಿ" ಎಂದಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತು ಶ್ರೀರೂಪ್ಯಪೀಠಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

॥ ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವಾಯ ನಮಃ ॥

ನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರು ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದವರು ತಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು "ಅಮ್ಮಾ! ನೀನು ಹಲಕೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ದೇವರಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದೆ"ನೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮಾತೆಯು ಅದನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಲು, ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆಕೆಯ ಮುಂದಿಟ್ಟು, ಅದರ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಪರಶುರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಳಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಶ್ರೀಗಳವರು ಮೂಡುಬಿದಿರೆಯೆಂಬ ಊರಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರತಿಲಾಸ್ತಂಭಗಳಿಂದ ಅದ್ಭುತವಾದ ಬುದ್ಧಾಲಯದ ಬಳಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಬಂಗವಂಶದ ಜೈನರ ಆರಸನು ತನ್ನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿನ ನವರತ್ನಮಯ ಬುದ್ಧ ದೇವರುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದನು. ಮುನಿವರರು "ನಾವು ನೋಡಬಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧನು ನಮ್ಮವನಾದಾನು. ಕಡೆಗೆ ನೀವು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಬಹುದೆಂದು"ದರು. ಆದರೂ ಆತನು ಕೀಳದಿರಲು, ಶ್ರೀಗಳವರು ದೇವಾಲಯದೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ನವರತ್ನಗಳ ಬಂಧತ್ತು

ಬುದ್ಧಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಒಂದು ಹಸುರುಕಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಲಕ್ಷ್ಮಣಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತವಾಗಿರುವುದೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿ, ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಲ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದರು. ಆಗಲಾಪ್ರತಿಮೆಯು ಬುದ್ಧರೂಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಒಂದುಕೈಯಲ್ಲಿ ಶಂಖವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯನ್ನು ಸೊಂಟದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಎತ್ತಲನ ಆಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿತು. ಈ ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ಅರಸಿಗೆ ತೋರಿಸಲು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಆತನು ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಪಚ್ಚೆ ವಿಟ್ಟಿಲನೆಂಬ ಆಪ್ರತೀಕವು ಈಗಲೂ ಸೋದಾಮಹದಲ್ಲರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಗಳವರು ಧರ್ಮಸ್ಥಳದ ಹತ್ತಿರ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಆ ಸ್ಥಳದ ಅಭಿಪ್ರಿಯು ಒಂದು, ಈಗಿನ ಇಲ್ಲಿ ದೇವರವೂಜೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದನು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಆಸ್ಥಳವು ಭೂತಾಲಯವಾದುದರಿಂದ ದೇವರವೂಜೆಗೆ ಅಯುಕ್ತಸ್ಥಳವೆಂದು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಜಮೆ ವನೆಯ ದಿಂದ ಮತ್ತೊ ಸರ್ಪಂಧಿಸಲು, ಭೂತರಾಜರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಕದಿರೆ ದೇವಾಲಯದ ಮಂಜುನಾಥ ದೇವರನ್ನು ತರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಯಂತ್ರೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ, ಆ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿ, ಭೂತರಾಜರನ್ನು ಒಂದಂಕದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲರುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತು, ದೇವರವೂಜೆಯನ್ನು ಆ ಏನ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆರವೇರಿಸಿ, ಆ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನಾದಿ ಧರ್ಮಗಳು ಜನಾಗಿ ನಡೆಸುವಂತೆ ಆ ಸ್ಥಳಾಭಿಪ್ರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿ, ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

ಕುಮಾರಾಧಾರಾ ಸೇತ್ರಾವತನದಿಗಳ ಸಂಗಮದ ಹತ್ತಿರ ನಾನ್ಹಾರು ಅಗ್ರವಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಟಿತವಾಲಯವೆಂಬ ಸ್ಥಳವಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರು ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆಗ ನದೀಶ್ವಾನಕ್ಕೆ ಬಂದವರು ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಸಹಸ್ರಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಆ ಸ್ಥಳಾಭಿಪ್ರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕವನು ಎತ್ತರವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿದ ಲಿಂಗಗಳಿಗೆ ನೀರು ತರುವುದು ಹೇಗೆ? ಈ ಕಾರ್ಯವು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದುದಲ್ಲ"ವೆನ್ನಲು, ಯತಿಶ್ರೇಷ್ಠರು

నక్క "హాగాదరే నాను అభిషేక మాడువేను. నోడే"ందు
 ఘోష, తన్న దండదింద ఘోషయ నీరుబరువంతే చిక్కదొందు
 రోజీయన్ను బరేదరు. కూడలే ఆ రోజూమాగావాగి నీరు తుంచి
 మహాప్రవాహవు ఆ స్థలగళ్లి తుంచితు. కడగే ఆ గ్రామద
 మేలూ ప్రవాహవు బరలారంభిసెతు. మళియ సుద్దియు ఇల్ల
 దిద్దరూ అకస్మాత్తాగి ప్రవాహ బరలు కారణవేసేందు ఎల్లరూ
 బరగాదరు. కడగే ఎల్లరూ సేరి గురుగళగేరగి తమ్మ
 గ్రామవన్ను లుకసికొడబీకేందు బీడిదరు. త్రిగళవరు కని
 కరదింద ఆ బసంగి అభయ దానమాడి, ఆ నీరు హిందక్కి
 హోగువంతే మాడి, ఆ స్థలక్కి దండకారథవేందు ఘోషిరరు.
 స్థలద యజమానను ఆర్జయ సంతోష పరాధిననాగి దేవరిగే
 ఆ స్థలవన్ను దానమాడిదను. ఈగలూ వుండిచ్చిలు ఎంబాస్థలవు
 సోదామతద్దాగిరుత్తదే.

త్రివాదిరాజరు సుబ్రహ్మణ్య కద్దిల నడ్డంతాడి కణ్ణకారథ
 పోదలద వుణ్ణక్కిత్రగళన్ను సేవెసుత్త పర్యాయకాలవు బరలు
 త్రిరంపూపిరక్కి బందు త్రికృష్ణనిగే పర్యాయోత్సవవన్ను
 మహావిజృంభణమింద నడిసిదరు.

త్రిమధ్వాతాయరు ఎంటుమంది త్రిగళవరిగూ ఎరడేరడు
 కింగళగొమ్మ త్రికృష్ణన పూజీయన్ను మాడువంతేయూ. త్రికృష్ణ
 పూజావినియోగద సలునాగి త్రిపద్మనాథకారథ యతిగళవర
 పరంపరయవరు ద్రవ్యవన్ను సంపాదిసి కళుపిసబీకేందు సేవా
 యిసిద్దరూ, కాలక్రమేణ ఆ ద్రవ్యసాహాయ్యవు కడిమేయాగి
 త్రికృష్ణపూజిగే బయ కష్ట వాగిద్దితు. అష్టమరీయ యతిగళవరిగే
 చిక్క పట్టదల్లి దిగ్విజయమాడబయదాగిద్దితల్లదే ముచ్చి పట్టక్కి
 బందమేలే త్రికృష్ణపూజీయన్ను చిడలిక్కాగదే ద్రవ్యార్జన
 మాడలు అనుకూలవాగుత్తిద్దిల్ల. ఈ సంకష్టవన్ను పరిహరిస

ಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ತನ್ನ ಪರ್ಯಾಯದ ಮೊದಲೇ “ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಎರಡೆರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರ್ಯಾಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಡಿಸಬೇಕು. ಉಳಿದವರು ಕಡ್ಡಿಯ ನಡ್ಡಂತಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಪೂಜೆಯನ್ನು ನಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರೀಮಧ್ವಮತವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ತಂತಮ್ಮ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರ್ಯಾಯ ಪೂಜೆಗೆ ದ್ರವ್ಯಾರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು, ಎಲ್ಲ ಶ್ರೀವಾದಿಗಳವರೂ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಠದವರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕಮಠಗಳನ್ನೂ, ಆ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಾವಿನಿಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಜಮೀನುಗಳನ್ನೂ ಭಕ್ತರ ಸಾಹಾಯ್ಯದಿಂದ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೊಂದು ಅವರ ಪರ್ಯಾಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತರಾಯ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಉಡುಪಿಗೆ ಬಂದು, ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ವಂದಿಸಿದರು. ಆಗ ಯತಿವರರು ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಅವರನ್ನಾಹವಿಸಿ, ಅವರ ಕೈಯಿಂದ ಶ್ರೀಮದನಂತೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ತಿಲಾಮಯವಾಗಿ ಬೀಜೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸಿ, ಶ್ರೀಮಧ್ವಸರೋವರಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಆ ಸೇವೆಗೆ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕೊಡುವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದರೆಂದು ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮಠವನ್ನು ತಾನು ಬೀಜೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿಸಿದರು.

ವಿದೇಶ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದ ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ದ್ವಾರದ ಶ್ರೀಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣಿ ಗುಡ ಪ್ರತೀಕಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಾಯವ್ಯ ನೈಋತ್ಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮಠದ ಉತ್ತರದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀವಾಚಕಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಶ್ರೀಮಧ್ವನಾದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಪ್ರತೀಕವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರು. ದಿಲ್ಲಿ (ದೇವಲಿ)ಯ ರಾಜನು ಕಳುಹಿಸಿದ ನಾಣ್ಯಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದೇವಾಲಯದ ಮಹಡಿಗೆ ಭಂಗಾರದ ತಗಡು ಮುಚ್ಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಉದ್ಯೋಗಿಸುತ್ತಿರಲು, “ಈ ಕಲೆಯುಗದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ

ಸುವ ಯೋಜನೆ ಬೇಡ"ವೆಂದು ಸ್ವಪ್ನವಾದ ಕಾರಣ ಆ ತಗಡುಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣಮಠದ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೂಗತಮಾಡಿ, ಕಲ್ಲುಮಲಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿಸಿ, ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರು. ಈಗಲೂ ಆ ಸರ್ಪಗುಡಿಯು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಮಿಕ್ಕುಳಿದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಉಡುಪಿಯ ತನ್ನ ಮಠದೊಳಗೆ ಇಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಭೂತರಾಜರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಏಕಾದಶೀ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರವೂಜೆಯ ತನಕ ಮಾಡಿ, ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಮಾನಸಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತ ಶ್ರೀಗಳವರು ರಾತ್ರಿಕಳೆದು ಹೋದುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡವಾಗ ಸಾಧನವಾದಶೀಪೂಜಾಕಾಲವು ಬದಗಿರಲು, ಫಲಸಮರ್ಪಣೆಯಿಂದ ಅಂದಿನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ, ದ್ವಾದಶೀ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಏಕಾದಶೀದಿನದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರವಾದೊಡನೆ ಫಲಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ.

ಕೋಟಿಗ್ರಾಮದಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಕೋಟೀಶ್ವರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಗ್ರಾಮಗಡಿಯ ಏವಾದವು ತಲೆದೋರಿ ಕೋಟೀಶ್ವರದವರನ್ನು ಕೋಟಿಗ್ರಾಮದವರು ಮಿಥ್ಯಾವಾದಿಗಳೆಂತೆ ಕಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಬಿಡಲು, ಅವರು ಶ್ರೀವಾರಿರಾಜರನ್ನಬರು ದುಣಿದಿಂದ ಮರೆದೊಕ್ಕರು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಅವರಿಗೆ ಏಧಿವ್ಯಾಸನರವಾಗಿ ಕಪ್ತಮುದ್ರಾಧಾರಣ ಮಾಡಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಪುನೀತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ತಿರುಗಿ ಆ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಕೂಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಕೋಟೀಶ್ವರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸೋದೇಮಠದ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಥೆಯು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯಿಂದ ಗ್ರಾಮಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸ್ವಮತದವರೂ ಪರಮತದವರೂ ವಿದ್ಯಾಸಂಬಂಧ ಮತ್ಸರದಿಂದ ಶ್ರೀಗಳವರ ಮೇಲೆ ಅಪವಾದ ಹೊರಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಶೋಚಿಸಿ, ಅವರ ಸೇವಕನಾದೊಬ್ಬ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಾರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟು, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಆ ಹುಡುಗನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದರೆಂದು ತಾವೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳುವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ

ಯತಿವರರು 'ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಲ್ಲೂರು ಮೂಕಾಂಬಿಕೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರುತ್ತಾ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಹುಡುಗನಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿಯು ಬಂದು ಕುದುರೆ ಚಮ್ಮಟಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದು ಶ್ರೀಗಳವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೆದರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹುಡುಗನು ಹೆದರಿ, ಅವನಾದ ಹೊರಿಸಿದವರ ಮುಂದುಗಡೆ ಓಡಿಬಂದು, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ವಾದಕ್ಕೆ ರಗಿ, ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅರುಹಿ ನಿಂದಕರ ಮುಖಕ್ಕೆ ಕವು ಹಚ್ಚಿದನು. ಈ ಕಥೆಯು --- "ಮೂಕಾಂಬಿಕಾ ಕೃಪಾ ಲೋಕಾದಾಕಾಂಕ್ಷಿ ತಫಲಪ್ರದಾ | ಮೂಕಾನಕೃತ ಮೇ ಶತ್ರುನೇ ಕಾಂತಿಕಜನಪ್ರಿಯಾ ||" ಎಂಬ ತೀರ್ಥಪ್ರಬಂಧದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಂದಲೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಶ್ರೀಗಳವರು ಉಡುಪಿಯಿಂದ ಆ ಮೈಲು ದಕ್ಷಿಣವಾದ ಉಂಡಾ ರೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ರಾಮಕೃಷ್ಣಪ್ರಭುಯೆಂಬ ಗ್ರಾಮಾಧಿಪತಿಯು ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದು ಮಠವನ್ನು ಸುಲಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕ ಜನರಿದ್ದೊಡಗೂಡಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆಹಾಕಿದನು. ಆಗ ದಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಗಳವರು ಅವರೆದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೋಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡದೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ಮಠದೊಳಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಭ್ರಾಂತಿಗೊಂಡು ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿದರು. ಕ್ರಿ. ಶ 1614ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೇದ ವೇದ್ಯರ ಸರ್ವಾಯದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನಭಂಡಾರ ರಾಮಕೃಷ್ಣಪ್ರಭುವು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಿಗೆ ಉಂಬಳಿಬಿಟ್ಟನೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಠದ ತಿಲಾಕಾಸನದಲ್ಲಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಈತನೇ ಅವನಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಶತ್ರುಪ್ರೇರಿತರಾದ ನೂರಾರು ಮಂದಿ ಭಟರು ಮಠವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬೆಳಗಿನ ವರೆಗೆ ಸುತ್ತಿಸುತ್ತಿ ಮಠದ ಬಾಗಿಲನ್ನೇ ಕಾಣದೆ ಬೇಸತ್ತು ಹೊರಟುಹೋದರು.

ಜಬ್ಬ ಸ್ವರ್ಣಕಾರ(ನೊನ್ನೆಗಾರ)ನು ಒಂದು ಗಣಪತಿಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಪಂಚಲೋಹದಿಂದ ಮಾಡಲೆಳಸಿ, ಕರಗಿಸಿ ಹೊಯ್ದನು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅದು ಕುದುರೆಮುಖದ ಹದಗ್ರೀವನ ವ್ರತಿಮೆಯಾಯಿತು. ಆ ಕೆಲಸ

ಗಾರನು ಆಶ್ಚರ್ಯವ್ಯಸನಗಳಿಂದ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಸಿ ತಣೆದ ಮೇಲೆ ಮರಳಿ ಹೊಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಟ್ಟನು. ಮೂರು ದಿವಸ ವಾದರೂ ಈಗ ಕಾಸಿದಂತೆ ಅತಿ ಬಿಸಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ಬೆರಗಾದನು. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಒಡೆದು ಬೇರೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ದೊಡ್ಡ ಸುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಹೊಡೆದರೂ ಒಡೆಯದಿರಲು, ಕೈಸೋತು ಬವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಸುಟನು. ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನದೊಳಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಂದು “ಮೂರ್ಖನೇ! ದೇವತಾಸನ್ನಿಧಾನಯುಕ್ತವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಬಡಿದು ಬಡಿದೇಕೆ ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುವೆ? ನಾಳೆ ಯತವರರೊಬ್ಬರು ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವರು. ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು” ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಗೂ ಅದರಂತೆ “ವತ್ಸ! ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಕರಚರಣಾದಿ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರವಾದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಾನೇ ಧರಿಸಿಕೊಂಡೆನು. ಆದರೆ ಕಸದಲ್ಲಾವಾಸವೂ, ಸುತ್ತಿಗೆಯ ಹೊಡೆತವೂ ನನಗೀಗ ಪೂಜೆಯಾಗಿದೆ. ಬೇಗನೆ ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೇ?” ಎಂದು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಲು ಶ್ರೀಗಳವರು ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಮೂರ್ತಿಯಿರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನರಿತು, ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆತನ ಬಳಿಗೆ ತಾನೇ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಆತನು ನಡುಗುತ್ತ ಬೇಗನೇ ಆಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಕಾವಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದನು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಅವನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕಾದ ಆಂಶವನ್ನು ಅರವಿಂದ ತಾವೇ ಉಪ್ಪಿ, ಮಹಾಭಿಷೇಕಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಮಾಡಿ, ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲೆಯೂ ರಾಜೋಪಹಾರಗಳಿಂದಲೂ, ಐದು ಸೇರಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗದಂತೆ ದಿವ್ಯವಾದ ಕಡಲೆ ಮಡ್ಡಿ ಮೊದಲಾದ ಭಕ್ಷ್ಯವಿಶೇಷಗಳಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಣಕಾರಜಾತಿಯವರು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ, ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವನನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಕುಲದೇವತೆ ಎಂದು ನಂಬಿ, ಗುರುಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಮೂರುವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಮುದ್ರಾಧಾರಣ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಸೋದಾಮತಕ್ಕೆ ಅನುವ್ರತರಾಗಿರುತ್ತೇವೆ ಎಂದು

ತಾಂಬ್ರಕಾಸನ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಜಾತಿಯವರೆಲ್ಲರೂ ಈಗಲೂ ಆ ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ, ಸಕ್ಕರೆಮಡ್ಡಿಯನ್ನು ಚಿನ್ನದ ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿಟ್ಟು, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಹಿಡಿದ ಕೂಡಲೆ, ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವನು ಬಿಳಿಕುದುರೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಅವರ ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹಾರಿ, ಎರಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅವರ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಇಟ್ಟು, ಆ ಭಕ್ತ್ಯವನ್ನು ತಿಂದು, ಕುದುರೆಯ ಸ್ವಭಾವದಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರೊಡನೆ ಆಟವಾಡಿ, ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಅವರ ಮೈಗೆ ವರಸಿ, ಉಪಾಸನಾ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲ ಅಂತರ್ಧಾಸನವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಶ್ರೀಗಳವರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಡೆಗೆ ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಉಳಿದುದನ್ನು ತಾವೇ ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕರಿಗಳು ಹೇಗಾದರೂ ಈ ಮಹನೀಯರ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಲಂಕವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುವ ದುರಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಜನಸಮಾಜದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಶ್ರೀಗಳವರ ಹಿಂದುಗಳೇ- “ಈ ವಾರಿರಾಜರು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಸಕ್ಕರೆ ಮಡ್ಡಿದುನ್ನು ತಾನೇ ತಿಂದು, ತನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಾಗಿ ಹಯಗ್ರೀವನು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆಂದು ಸುಳ್ಳುವಾರ್ತೆಯಿಂದ ಜನರನ್ನು ವಂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನವಾಗುವುದೆಂದರೆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಕೊಂಡು ಕಂಡಂತೆಯೇ ಸರಿ” ಎಂದು ನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಡೆಗೆ ಆ ದುಸ್ವರ್ಮಿರೂ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಒಟ್ಟುಕೂಡಿ ಮಠದ ಚಿಕ್ಕ ಅಡಿಗೆಯವನನ್ನು ಹೂದಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿ, ಆತನ ಮೂಲಕ ಆ ಭಕ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಷಹಾಕಿಸಿ, ಇಂದು ಶ್ರೀಗಳವರು ಅದನ್ನು ತಿಂದು ಯಮನ ಕಡೆ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಗುವರೆಂದು ಸಂಚೋದನೆಯಿದ್ದರು. ಎಂದಿನಂತೆ ಯತಿವರೇಣ್ಯರು ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿ ಮಡ್ಡಿಯನ್ನು ಹರಿವಾಣದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಮರ್ಪಿಸಲು, ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವನು ಸ್ವಲ್ಪಶಃ ಉಳಿಸದೆ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಂದು ದೂರದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಮುಸಿವರರು “ಶ್ರೀದೇವನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲಾ ಇರುವ ಕ್ರೀಡೆಯನ್ನೇಕೆ ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ! ಯಾವ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡಿರಬಹುದು? ಬಿಡದಾದ

ಸುಂದರಾಕೃತಿಯು ಇಂದು ಹಸುರಾಗಲು ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು?" ಎಂದು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಆ ದುಷ್ಟರ ದುಷ್ಟಕೃತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಚಕಿತರಾಗಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ, ತಿಳಿಯದೆ ವಿಷಮಿಶ್ರಿತ ಭಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ನಿಸೇದಿಸಿದ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಆತನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು ಮರುಗಿದರು. ಆಗ ಹಯವದನನು "ವತ್ಸ! ನೀನೇಕೆ ಚಿಂತಿಸುವಿ? ನಿನ್ನ ಶಪ್ಪೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ದೋಷ ಬರಬಾರದೆಂದೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತಿಂದು ಬಿಟ್ಟಿನ್ನು. ವಿಷವನ್ನು ಹಾಕಿದವರೆಲ್ಲರೂ ನಾಳೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದೊಳಗೆ ಯಮನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವರು. ನನ್ನ ದೇಹದ ಈ ಹಸುರುಬಣ್ಣವು ಹೋಗಿ ಮರಳಿ ಬಿಳಿಬಣ್ಣವು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಉದಯಪುರ (ಉದ್ಯಾವರ) ದ ಪಾಪವಿನಾಶಿನೀ ಚಕ್ರಾಸ್ಥತೀನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟು ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಕರ್ಮಭ್ರಷ್ಟರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದಾರೆ, ಅವರನ್ನು ಶುದ್ಧೀಕರಿಸಿ, ಗುಳ್ಳ (ವೃಂತಾಕ)ದ ಬೀಜವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಲು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅಳತೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಗುಳ್ಳದ ಕಾಯಿಯ ಶಾಕ (ಹುಳಿ) ವನ್ನು ೪೮ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸು. ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ಈ ಹಸುರುಬಣ್ಣವು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಥೆಯ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಈ ಹಸುರುಬಣ್ಣವನ್ನು ಧರಿಸುವೆನು" ಎಂದವುಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಹಿತನಾದನು. ಅದರಿಂದ ವಿಷದಾಯಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಯಮನ ಅತಿಥಿಗಳಾದರು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅವರು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಗುಳ್ಳದಿಂದ ಹುಳಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವನು ಅದರಿಂದ ಬಿಳಿಬಣ್ಣವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಅದರ ಕುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹಸುರುಬಣ್ಣವು ನಿತ್ತದ್ದು ಈಗಲೂ ಪ್ರಕೃತ್ಯ ವಾಗಿ ತೋರುವುದು.

ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ನಕ್ಷೇಂತಾಡಿ (ಮಧ್ಯವಾಟ) ಮಠದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಠದ ಶ್ರೀವಾದಂಗಳಮಠಗೆ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸ ಪೂಜೆಯು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದೇವರನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟಮಠದವರೂ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪೂಜೆಯು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ

ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಉಳಿದವರು ನನ್ನಂತಾಡಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರಲು ಶ್ರೀಚಂದ್ರಿಕಾಚಾರ್ಯರೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಪ್ರಹ್ಲಾದಾಂಶಸಂಭೂತರಾದ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದವರು ಮಧ್ಯವಾಟ ಮಠಕ್ಕೂ ಬಂದು, ತಾನು ವ್ಯಾಸ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಕಪಟದಿಂದ ಆ ವ್ಯಾಸಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ದೇವರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರಂತೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟಮಠದ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು, ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, "ಶ್ರೀವ್ಯಾಸಮೂರ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಚಂದ್ರಿಕಾಚಾರ್ಯರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಅವರಿಂದ ಹಿಂದೆ ತರುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ?" ಎಂದಿಲ್ಲರೂ ಗೋಳಾಡಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು "ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ನಾನು ತರಬಲ್ಲೆನು. ನನ್ನ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಫಲವೇನು?" ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅಷ್ಟಮಠೀಯ ಶ್ರೀಗಳೆಲ್ಲವರೂ ಸೇರಿ, ಶ್ರೀಮಧ್ಯವಾಟ ಮಠವೂ, ಅಲ್ಲಿನ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸದೇವರೂ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕು. ತಮಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲೆಂದು ತಾಂತ್ರಿಕಾಸನ ಬರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡುವನೆವೆಂದಿಂ ಅನರ ಬಳವಾಸ ಮಾಡಿದರು.

ನಾರಳವೆಂಬ ಗ್ರಾಮದ ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರೆಂಬವರು ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರನ್ನು ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಒಂದು ಸಾಧನದ್ವಾರದ ತೀದಿನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರನ್ನು ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಕಾದುಕೊಂಡಿರಲು, ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ತಮ್ಮ ಜಪತರ್ಪಣ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಸ್ನಾನವಾದೊಡನೆ ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಭಿಕ್ಷೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರೇ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕಂಡು, ಅಲ್ಲಿ ತಾನು ಉಂಡ ಭೋಜ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಊಟಮಾಡಿದ ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಬಾಯಿಯಿಂದ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು, ತಿರುಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಜಪತರ್ಪಣ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು "ಇಂದು

ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸ್ನಾನಾಂತರವೇ ಭಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಈಗ ಎಲ್ಲಿಗೋ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಏನು ಮಾಡುವರು? ಎಲ್ಲರೂವರು?” ಎಂದು ನೋಡಲಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದು ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆ ಮರವನ್ನೇರಿ ಈ ಕೌತುಕವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಗಳವರು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗತಕ್ಕವರು ಆಕ ಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮರದ ಮೇಲಿರುವ ನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡು, ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು, -“ಛೇ ಮೂಢನೇ! ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಬಂದೆಯಾ? ನೀನು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನಾಗು” ಎಂದು ಶಪಿಸಿದರು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, “ಅತ್ರಿತಕಲ್ಪತರುವೇ! ಬುಧ್ಧಿಹೀನನಾಗಿ ಈ ಸೇವಕನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಕಾಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಮನಮರುಗುವಂತೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಎಲಸಿಲು, ಕರುಣಾರ್ಥವೃದ್ಧರು ರಾದ ಯತೀಶ್ವರರು “ನನ್ನ ಮಾತು ಎಂದಿಗೂ ಸುಳ್ಳಾಗದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನಾಗಿ “ಅ ಕಾಮಾವು” ಎಂದು ಕಂಡಕಂಡವರೆದುರು ಹೇಳುತ್ತಿರು. ಯಾವಾಗ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ನಿನಗೆ ಯಾರು ಉಪದೇಶಿಸುವರೋ; ಆಗ ಅವರಿಂದ ಈ ಶಾಪವು ನಿವೃತ್ತಿ ಯಾಗುವುದು” ಎಂದನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರು ದೇವರಿಗೆ ನಿರ್ಮಾಲ್ಪವಿಸರ್ಜನೆ ಪೂಜೆಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ಅದನ್ನೊಪ್ಪಿ ನಿರ್ಮಾಲ್ಪವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ. ಶ್ರೀವ್ಯಾಸ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಜನರೊಡನೆ ಮಧ್ಯವಾಟಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಎಲ್ಲ ಶ್ರೀಗಳಮಗೂ ತೋರಿಸಿ, ಆ ಮಠದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಯರು “(ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜೋ ಗತಃ) ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಹೊರಟುಹೋದರು” ಎಂದು ತನ್ನ ಮರವರು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ “(ತರ್ಹಿ ವ್ಯಾಸೋಽಪಿ ಗತಃ) ಹಾಗಾದರ ವ್ಯಾಸ ದೇವರು ಹೊರಟುಹೋದರು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದರು. ಈ ಕಥೆಯು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸವಿಜಯದಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಮಹನೀಯ

ಒಬ್ಬರೂ ಅವರೊಳಕ್ಕೆ ಚ್ಚಾನಿಗಳು, ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹ ಸಮರ್ಥರು. ಇಂಥವರು ಭಗವತ್ತೀರಣೆಯಿಂದಲೇ ಕೆಲವುಕಾಲ ವ್ಯಾಸವೂಚೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರಲ್ಲದೆ, ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ವಂಚಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರೂ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲು ಶಕ್ತರಿದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ವಂಚಿಸುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ತೋಕವಿಡಂಬನೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಅವತಾರ ಪುರುಷರು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೃದ್ವಿಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಕೆಲವು ಜಮತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು ಒಂದು ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ತ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಜಾರಜೋರತಿಯಾಮನೆಯಂತೆ ನಟಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯುದಯಿಸಿದಂತೆ ಜರಾಸಂಧಸ್ಯಗಾಲವಾಸುದೇವಾದಿಗಳಿಗೆ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಸಿಂದಿಸಲೂ ಆಪ್ತವಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಮಹಾತ್ಮರಿಬ್ಬರ ಈ ಜಮತ್ಕಾರ ಲೀಲೆಯು ಸಜ್ಜನರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅನಂದದಾಯಕವೆಂಬ ಸರಿ.

॥ ತ್ರೀಶಯಮುಖಾಯ ನಮಃ ॥

ಐವನೇ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಶ್ರೀ ವಾಗೀಶತೀರ್ಥರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶ್ರೀವಾಹರಾಚರ ಸೋದರನು ಜನಿಸಿ, ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಅಂತ್ಯೇಷ್ಟಿಕರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಿ, ತನ್ನ ಅಗ್ರಜರಾದ ಶ್ರೀವಾಹರಾಚರನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ ಸಂತ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುತ್ತ ತಪೋವ್ರತನಿಯಮಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನೆನಿಸಿ ಏರತ್ತಾಗ್ರಣಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟುತಪೋಕ್ಷೇತೀರ್ಥರ ಸಂಸ್ಥಾನವಾದ ಭಂಡಾಲಕೆರೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಕಡೆಗೆ ಶ್ರೀವಾಹರಾಚರು ತನ್ನ ಸೋದರನಿಗೆ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ದಯವಾಲಿಸಿದರು. ಇವರ ಮೊದಲು ಶ್ರೀಸುರೋತ್ತಮ ತೀರ್ಥರು.

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಸೋದರಿಯ ಗಂಡನು ವಸುಕೀಶಮೊದ ಮೃತನಾಗಲು, ಆಕೆಯನ್ನು ಸಂತೈಸಿ, “ಭೀಮ ಸಿಸ್ಸೀಮಮಹಿಮ” ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಶ್ರೀಭೀಮಸೇನಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆತನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ, ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಗಳವರು ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀಮಧ್ವಮತವನ್ನು ಪುನಃ ಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಬಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಅರಸನು ರಾಜದ್ರೋಹದ ಸಲುವಾಗಿ ಅಪರಾಧಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಲು, ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯು ಶ್ರೀಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ಮುತ್ಪಾದಿತನ ವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ನೋರೆಯುತ್ತಳು. ಆಕೆಗೆ ಯತಿಶ್ರೇಷ್ಠರು ತೀರ್ಥವನ್ನೂ ಹಯವದನನ ಪ್ರಸಾದವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು “ತೀರ್ಥವನ್ನು ಪೂರೈಕ್ಕಿಸಿ, ಈ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಆತನ ಬಾಯಿಗೆ ಮುಚ್ಚಿಸಿದೊಡನೆ ಬದುಕುವನೆ”ಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಅದರಂತೆ ಆಕೆಯು ಅಪರ ಸಲು ಆ ಪುರುಷನು ಮರಳಿ ಬದುಕಿದನು.

ಈ ಮಹಸೀಯರ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರನಾದ ಅಚ್ಯುತರಾಯನು ಎಂತಹ ವೈದ್ಯರಿಂದಲೂ ಪರಿಹರಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಹಾ ವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರಲು, ರಾಜಸೇವಕರಿಂದ ಈ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ಆತನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಜಲವನ್ನಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಕುಡಿಸಿದರು. ಮರಣೋನ್ಮುಖನಾಗಿದ್ದ ರಾಜನು ಆ ಜಲಪ್ರಭಾವದಿಂದ ರೋಗವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ, ಶ್ರೀಗಳವರ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ, ಅಸೇಕ ಜಿರುದಗಳನ್ನರ್ಪಿಸಿದನು. ಈ ವಿಷಯವು “ವಾದಿರಾಜಮುನಿ || ಮಯ ಮುಖ || ವಾದಕಮುಖ ಮಧುಕ ||” ಎಂಬಕೀರ್ತನದಲ್ಲಯೂ, ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

“ಸ್ವಸಿಂಹಾಸನವಾರೋಹ್ಯ ಸಂತುಷ್ಟೋಚ್ಯುತಭೂಪತಿಃ |

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜಗುರವೇ ನಿರುದಾಸ್ತದದಾಶ್ವಘಃ ||”

ಶ್ರೀಯತಿವರರು ಮರಳಿ ಲೋಭಿಯಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಪತ್ತಿರಬಂದು, ಆತನು ಹಯಗ್ರೀವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಲೋಭವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು,

ತನ್ನ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಸತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತನಾಗಲು ಬೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಡೆದಿರುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ಸಾಲಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಹಿಂದೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಆ ಜ್ರಾಹ್ಮಣನು ಶ್ರೀವಾದಿ ರಾಜರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವೈಕುಂಠದಾಸನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿ ದಾಸ ಕೂಟದಲ್ಲಿ ಸಲಗಣಿತನಾದನು.

ದ. ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಾಚೀನೇತಹಾಸವೆಂಬ ಗ್ರಂಥಾಧಾರದಿಂದ ಈ ಅಚ್ಯುತರಾಯನೂ ಕೃಷ್ಣರಾಯನೂ ಸಲುವ ನರಸನವಂಶದ ನರಸಿಂಹರಾಯನ ಮಕ್ಕಳು. ಕೃಷ್ಣರಾಯನು ಕ್ರಿ. ಶ. 1509-1530 ವರೆಗೆ ವಿಜಯ ನಗರವನ್ನಾಳಿದನು. ಅಚ್ಯುತರಾಯನು 1530-1542ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದನು. ವೀರಪ್ರತಾಪ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನು 1546-1614ರ ವರೆಗೆ ಆಳಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಗೆ ಪ್ರಸಂಗಾ ಭರಣತೀರ್ಥರೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಈ ಮೂವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬನು ಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ದಾಸನ ಬೀಲೂರಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಬ್ಬ ಧನಿಕನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕಡಲೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಳಿಕುದುರೆಯು ತಿಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅದನ್ನು ಹುಡುಕುವಾಗ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಯಜಮಾನನೇ ಅದನ್ನು ಪಣಿಕ್ಕಿ ಸಬೇಕೆಂದು ಕಾದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಕುದುರೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಆ ಕುದುರೆಯು ಶ್ರೀಗಳವರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಅದ್ಭುತವಾಯಿತು. ಗೃಹಸ್ಥನು ತನಗಾದ ನಷ್ಟಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅರಿಕೆಮಾಡಿ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತನಗೆ ಓಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲು, ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಬರುವಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆತನು ಬರಲು, ಯತಿವರರು ಒಂದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿಣ್ಣೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ, ತಾನು ಬಿನ್ನದ ಹರಿವಾಗದಲ್ಲಿ ಕಡಲೆ. ಮಡ್ಡಿಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡರು. ಪಂಚಾಯುಧಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ಜಂಘ್ರ ಸಂತೆ ಬಿಳಿದಾದ ಕುದುರೆಯು ಶ್ರೀಹಯಗ್ರೀವ ಪ್ರತೀಮೆಯಿಂದ ಹೊರಟು

ಶ್ರೀಗುರುಗಳ ಬಿನ್ನಿಗೆ ಹಾರಿ, ಆ ಭಕ್ತ್ಯವನ್ನು ತಿಂದು, ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಗೃಹಸ್ಥನು ಕಂಡು ಬೆರಗಾದನು. ತೆರದಿದ್ದ ಕಣ್ಣು ಕೂಡಲೆ ಮೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಬಿಣ್ಣೆಯೊತ್ತಿದ್ದ ಕಣ್ಣು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಿತು. ಆತನು ಶ್ರೀಗುರುಗಳಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಆ ಹೊಲವನ್ನೇ ದೇವರಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದನು. ಈಗಲೂ ಆ ಹೊಲವು ಸೋದಾಮಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಂದ ಶಾಸಗ್ರಸ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸನು ಮಹಾಭಯಂಕರನಾಗಿ "ಅಕಾಮಾವೈ" ಎನ್ನುತ್ತ ಉತ್ತರಕೊಡದಿದ್ದವರನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಅಲೆಯುತ್ತಿರಲು, ಯಾತ್ರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಎದುರುಬಂದ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರನ್ನೇ ಕಂಡು, "ಅಕಾಮಾವೈ" ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಶ್ರೀಗಳವರು "ಆತ್ಮಿನೇ ಕಾರ್ತಿಕೇ ಮಾಘೇ ವೈಶಾಖೇ ಸ್ನಾನತತ್ಪರಃ | ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸ ಪೃಶಾಪಯೋನೇರ್ಮುಕ್ತೋ ಭವೇದ್ಭ್ರಾವಮ್ ||" ಎಂದುತ್ತರವಿತ್ತು, ಆ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸರೂಪನಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಕೂಡಲೆ ಆತನು ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ವಂದಿಸಿದನು. ಯತಿವರರು "ಎಲೋ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರನೇ! ನೀನು ಭೂತರಾಜನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿ, ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಯಾವಾಗಲೂ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು; ತಿಷ್ಠಪುಷಾಲನದಲ್ಲಯೂ, ದುಷ್ಪನಿಗ್ರಹದಲ್ಲಯೂ ನನಗೆ ಅನುಕೂಲನಾಗಿರಬೇಕು. ಶ್ರೀಪಯವದನನ ನಿರುತ್ತರವೇಯಿಂದ ಮುಂದೆ ವೈರಾಗ್ಯಾಭಿಪ್ರಿಯಾಗುವಿ" ಎಂದನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಈ ಭೂತರಾಜರು ಭಾವಿರುದ್ರಪದವಿಗೆ ಬರತಕ್ಕವರೆಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದುಕಡೆ ವಾದಿಯೊಬ್ಬನು ಮಹಾಂಧನಾಗಿ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸಮರಿಲ್ಲವೆಂದು, ತನ್ನ ವೆಗಳವನ್ನು ತಾನೇ ಕೊಂದಾಡುತ್ತಾ ಶ್ರೀಗಳವರ ಬಳಿ ವಾದಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ; ಕೇವಲ ಮೂಢನಾದೊಬ್ಬ ತಿಷ್ಠನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ, ಆ ತಿಷ್ಠನಿಗೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯಬರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಗಿರಿನಾಮಕನಾದೊಬ್ಬ ಕುಸ್ಥರೋಗಿಯು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆಮಾಡಿದರೂ ತನ್ನ ರೋಗವು ಸರಿಹಾರವಾಗದಿರಲು ಶ್ರೀಗುರು

ರಾಜರನ್ನು ಮರೆಪೊಕ್ಕನು. ಆತನಿಗೆ ಯತಿಗಳು ಯಂತ್ರಕಟ್ಟಿ, ಕುಷ್ಠ ರೋಗವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ಅವುತ್ರನಾದ ಆತನಿಗೆ ಸಂತಾನಲಾಭವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಕುಷ್ಠಿಯ ಕುಷ್ಠರೋಗವನ್ನು ಸ್ವಪಾದ ಮೃತ್ತಿಕಾಲೇಪನದಿಂದಲೇ ಮೋಗಲಾಡಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಪಾದ ಮೃತ್ತಿಕಾಲೇಪನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ತುರುಕನೊಬ್ಬನ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ತಲೆ ನೋವನ್ನು ಕಳೆದರು. ಶೈವನೊಬ್ಬನ ಬಲವತ್ತರವಾದ ರೋಗವನ್ನು ತನ್ನ ಮೈತೊಳೆದ ನೀರಿನ ಸೇವನೆಯಿಂದಲೇ ಮರಿಯಿಸಿದರು. ಈ ಮಹಾ ಪುರುಷರ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟವನ್ನು ಮಹಾ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನೊಬ್ಬನು ಮಹಾ ವ್ಯಾಧಿಯನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಶ್ರೀದಸಂಬೊಬ್ಬನು ಮೊದಲು ಅದ್ವೈತಮತದವನಾಗಿದ್ದು ಶ್ರೀಗಳ ವರ ಹತ್ತಿರ ವಾದದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತನಾಗಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಂದ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶಮುಕ್ತಾಧಾರಣವನ್ನು ಪಡೆದು, ಮಾಧ್ವಮತವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ, ವೈಷ್ಣವ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು.

ಒಬ್ಬ ದರಿದ್ರಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಹುಖುಣಾಪೀಡಿತನಾಗಿ ಋಣ ಮರಿಯಾರವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರನ್ನು ಅನೇಕ ಬೇಳೆ ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನ ಸಲುವಾಗಿ ಯತಿವರರು- “ಯಾ ಸುಗಂಧಾ ಸೃನಾಸಾದಿ...” ಎಂಬ ಶ್ರೀಸೂಕ್ತದ ಅರ್ಥಬೋಧಕವಾದ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಸ್ವರ್ಣವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ಆಪ್ತಗೊಳಿಸಿದರು. ಆ ದರಿದ್ರನು ಮಹಾಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಋಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರಿಯಿಸ ತೊಡಗಿದನು. ಆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ನೋಡುವಾಗ ಆತನ ಋಣಮರಿಯಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟೇ ಸ್ವರ್ಣವೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು.

ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠನು ತಪ್ಪದೆ ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತದ ದಶಮಸ್ಕಂಧವನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವ ನಿಯಮವನ್ನು

ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಕಡೆಗೆ ಮುಂದಿನಿಂದ ಆ ನಿಯಮವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಲು ಅಶಕ್ತನಾಗುತ್ತ ಶ್ರೀಗಳವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರೆಗೆ ತನ್ನ ನಿಯಮಭಂಗವಾಗದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಲು ಶ್ರೀಗಳವರು "ನನಿವೆನನುವಿನ ನೀಲನೀರದವರ್ಣನಾ ಗುಣರನ್ನನಾ | ಮುನಿಜಸ್ರಿಯ ಮುದ್ದು ಉಡುಪಿಯ ರಂಗನಾ ದಯಾಪಾಂಗನಾ" ಎಂಬ ದಶಮಸ್ಕಂಧಾರ್ಥಸಾರರೂಪವಾದ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ನಿತ್ಯಪಠಿಸಿದರೆ ನಿಯಮ ಭಂಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಗಳವರು ಒಂದುಕಡೆ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಘಟೆ ಸರ್ಪವು ಬಂದು ಇವರನ್ನು ಸುತ್ತುಹಾಕಿ ಕಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು. ಈ ಪ್ರಯಾಸವಿಂದ ಅದರ ಹಲ್ಲುಗಳು ಪುಡಿಪುಡಿಯಾದವು. ಹಾವು ಸೋತುಹೋಯಿತು. ಇವ್ವಾದರೂ ಶ್ರೀಗಳವರ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ತೊಡಕಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದು ಇಲಿಯು ತಿಂಡಿಗಾಗಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿರಲು ಒಂದು ಹಾವು ಬಿನ್ನಿಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂತಿತು. ಇಲಿಯು ಹೆದರಿ, ಪ್ರಾಣದಾತಿಯೆಂಬ ಶ್ರೀಗಳವರ ಆಸನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಿಬಂದು ಅಡಗಿಕೊಂಡಿತು. ಅದರ ಹಿಂದೆಯೇ ವೇಗದಿಂದ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತ ಹಾವೂ ಬಂತಿತು. ಶ್ರೀಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದೊಡನೆ ಆ ಸರ್ಪನಿಗೆ ವೈರಬುದ್ಧಿಯು ಮಾಯವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಹೆಡೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ, ತನ್ನ ತಪ್ಪಿತವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುವುದೋ ಎಂಬಂತೆ ಶ್ರೀಗಳವರ ಪಾದದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿರಲು, ಯತಿವರರು ಕನಿಕರದಿಂದ ತನ್ನ ದಂಡದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಶ್ರೀಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಇಲಿಯೂ ಹಾವೂ ವೈರವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ನೇಹವಿಂಟರುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅನೇಕಾದ್ಭುತಮೆನಿಸುಗೊಂಡ ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ಅನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನ ದರ್ಶನಸೇವಾಬಳಿಕೆಂದ ಭೂಮಂಡಲದ ಸೃಷ್ಟಿ ನರ ಸರ್ವಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಎಲ್ಲ ಜೀವರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮ ಫಲವನ್ನುಗ್ಗಲೇ ಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ

ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂಧತ್ವವನ್ನು ಸುಭವಿಸಿ, ದೃಢ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕರೆ ಎಂತಹ ದುಃಖವೂ ಸರಿ ಹಾರವಾಗಿ ಸರ್ವಾಭಿಷ್ಠವೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಭಕ್ತವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, “ಯದಿ ದಿಶಸಿ ನಯನಪಟುತಾಂ ತರ್ಹಿ ಭವ್ಯಾ ರಣಕಮಲಸೇನಾಯೈ | ಆಯಾಸ್ವಾಮಿ ದಯಾಲೋ ಕೃಷ್ಣ ನ ಜೇತು ವ್ಯಾಜಯಾಮ ಕಥಮಂಧಃ” ಎಂಬ ಕೃಷ್ಣಸ್ತುತಿಯನ್ನೂ, “ಉನ್ಮೀಲಯ ಮನ್ನಯನೇ ತ್ವಂ ಮನ್ಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಲೋಕಮಾನ್ಯಾಸಿ | ಜಿನ್ನಯ ಸುಭಗಾವಯವೇ ಕರ್ಮಕರಃ ಸ್ಯಾಮಹಂ ಚ ತವ ಕಮಿತುಃ” ಎಂಬ ಆರ್ಯಾವೃತ್ತದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ತುತಿಯನ್ನೂ ರಚಿಸಿ, ಅಂಧತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಪರ್ಯಾಯವೂನೆಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು, ಮಹಾಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದರು.

॥ ಶ್ರೀತುರಗಾನನಾಯ ನಮಃ ॥

ಆರನೇ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜರು ಸಂಜರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರ ಪಲ್ಲಕಿಯನ್ನು ಮುಂದಿನಿಂದ ಶ್ರೀಭೂತಲಾಜರು ಹೊರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ ಶ್ರೀಸ್ಮರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೊರುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಲ್ಲಕಿಯ ಮುಂದುಗಡೆ ಸ್ತುತಿಪಾಠಕರು --

“ಉದ್ಬಂಡೋದ್ಬಂಡ ಪರವಾದಿಚಂಡ ಪ್ರಚಂಡಗಂಡ
ಭೇರುಂಡ ಮಾಯಿಮತವಿಧ್ವಂಸಕ ಮಧ್ವಮತೋದ್ಧಾರಕ
ಸುಧಾರಸಾಸ್ವಾದ ದಿಗ್ವಿಜಯಿ ಕೃತಾಸೇತುಮರ್ಯಾದ ಭಾವಿ-
ಹನುಮಚ್ಚಕ್ರವರ್ತಿನ ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮ ಪರಮಹಂಸ
ಹಂಸಾರೂಢ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಭೋಪರಾಕ್” ಎಂದು ಸ್ತುತಿ

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಪಲ್ಲಕಿಯು ಎದುರನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳದೆ ತಾನಾಗಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಬರುವ ರಾಜಮಂಸದಂತೆ ಉಭಯಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಚಾಮರಗಳಿಂದ ಸೇವಿತವಾಗಿ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಪರಮಾರ್ಚ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಈ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮತಾಭಿಮತಿಗಳೊಬ್ಬರು ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಪಲ್ಲಕಿಯನ್ನು ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭೂತಗಳಿಂದ ಹೊರಿಸಿ, ತಾವು ವಾರಿರಾಜರಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠರಿದ್ದೇವೆ, ಎಂದು ಹೊಗಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು "ಸ್ವಸ್ವಮಗ್ರೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ" ಅಂದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಂಘಟನವಾದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವಸ್ವವಾಗುವುದೆಂದರು. ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೆಯೇ ಇಬ್ಬರ ಪಲ್ಲಕಿಗಳೂ ಎದುರಾದವು. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಪಲ್ಲಕಿಯ ಮುಂದೆ ಶ್ರೀಭೂತರಾಜರ ಭಯಂಕರ ತ್ರಿರೂಪಧಾರಿಯಾದ ಕೆಂಬಣ್ಣದ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ, ಸಂಹಾರಮೂರ್ತಿಯಾದ ಮಹಾರುದ್ರದೇವನ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡಂತಾಗಲು, ಆ ಭೂತಗಳು ಪರಯತಿಗಳ ಪಲ್ಲಕಿಯನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋದವು. ಪಲ್ಲಕಿಯು ತಟ್ಟನೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಸುಪಾಸಮಾಡಿದರು. ಆ ಯತಿಗಳು ಬಹಳವಾಗಿ ನಾಚಿಗೆಪಟ್ಟು, ಮಹಾಪುರುಷರಿಗೆ ಎದುರು ನಿಲ್ಲದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಯಿತು; ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಇಂತಹ ಅಪೋಗೃಹಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉದ್ಘೋಗಿಸಬಾರದೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು.

ಒಂದು ಸಲ ಉಡುಸಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಕ್ಷದೀಪೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ತಾದ ಮಳೆಯು ಎಣೆಬಡೆ ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆ ಕಾಲದ ಪರ್ಯಾಯಸ್ಥರಾದ ಶ್ರೀಗಳವರು- "ಏನು ಮಾಡಲಿ. ದೀಪಾವಳಿ ವೃದುಷೆಗೆ? ರಥೋತ್ಸವವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ?" ಎಂದು ಕಳವಳಿಸಿ ಕಡೆಗೆ ಇತರ ಶ್ರೀಗಳವರಿಂದ ಕೂಡಿ, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಗೆ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದರು. ಕೂಡಲೆ ಕರ್ಪೂರವನ್ನು ತರಿಸಿ, "ಪಾಲ್ಗಜಲೋದಯ ಬಾಲೋ | ಮೇಲೆ ಕರುಣಾಮೃತದ

ರಸಮಳೆಯ ಸುರಿವುತಲಿ..." ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡಿ ಹಾಡುತ್ತಾ ದೇವರನ್ನು ರಥಕ್ಕೇರಿಸಿ, ತಾನು ರಥದ ಹಗ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬರುತ್ತಿರಲು, ಆಹೀಡೆಗೆ ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ದೇವರ ರಥವು ಬರುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಮಳೆಯ ಹನಿಯೂ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಉತ್ಸವವು ನಡೆಯಲು ಎಲ್ಲರೂ ಇವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಲೇ ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದರು.

ಒಂದು ಕಠ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾತ್ರಿಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಗಿಳಿಗಳು ಆಕಾಶವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರಲು ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದ ನಡುವೆ ಸಿಲುಕಿ ಮಹದವರನೆಲ್ಲರನ್ನು ಅಗಲಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಏಕಾಕಿ ದೂಗಿ, ಮಹದವರನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಉಪಾಯತೋರದೆ, ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡುವರೋ ತನ್ನ ಸೇವಕರು! ಎಂದು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟು ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ 'ಕಂಚಾಕ್ಷ ಕಾಯಯ್ಯ ಕರುಣಾನಿಧಿಯೇ ಬಲ | ಭಂಜನನುಜ ಬಾಜೆನ್ನ...' ಎಂಬ ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಿದೊಡನೆ ಕರೆದುಬಂದ ವರಂತೆ ಸುಖವಾಗಿ ಮಲೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಗಳವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು.

ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಹಾರಾಜನೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರವೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲು ಶ್ರೀಗಳವರು ಬಡವನ ಮನೆಯ ಭಿಕ್ಷೆಗೇ ಕೈನೀಡಿದರು. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ರಾಘವಾರ್ಯರ ಮಗನಾದ ರಘುನಾಥಾಚಾರ್ಯರು. ಇವರೇ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜಗುರುಗಳ ಜರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ "ವೃತ್ತರತ್ನ ಸಂಗ್ರಹ" ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು, ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜರ ಭಕ್ತಾಗ್ರೀಸರರು. ಇವರು ಕರಾಡಿಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದು ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ಇವರು ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದಾಗ ಇವರ ತಾಯಿಯು ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವು ಮರಣಹೊಂದಲು, ಮೊಲೆಯಾಳು ಮೊಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ವೈರ್ಭವಾಗಿ ಪೀಡಿಸುವುದೆಂದು ಅದನ್ನು ಬಣಗಿಸಲು ಮದ್ದು ಹಚ್ಚುತ್ತಿರುವಾಗ, ಈ ಚಿಕ್ಕಜಾಲಕನು "ಅಮ್ಮಾ! ನಾನಾದರೂ ಮೊಲೆಯಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಏಕೆ ವೈರ್ಭಗೊಳಿಸುವೆ" ಎಂದನಂತೆ. ಆಗಲೇ ಮನಸ್ಸು

ಕರಗಿ, ಇವನಿಗೆ ಹಾಲನ್ನು ಣೈಸುವೆನೆಂದು ಕೋರಿದಾಗ ಹಾಲು ಬಣಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಅವರು ಶ್ರೀಧಾರಾಜರ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಗುರುಗಳ ಪಾದಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಲುಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಹಚ್ಚಿದೊಡನೆ ಹಾಲು ಕೈಬಂದಿತು. ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಂತಾದ ಪವಿತ್ರ ಸ್ತನಕ್ಷೀರವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಕಡೆಗೆ ಈ ರಘುನಾಥಾಚಾರ್ಯರು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತರಾದರು. ಶ್ರೀಗುರುಗಳ ಪಾದಮೃತ್ತಿಕಾಶೀಪನದಿಂದ ತನ್ನ ಹಲ್ಲುಗಳು ದೃಢವಾದವೆಂದು ಇವರು ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಚತುಷ್ಟಪ್ತಿ ಕಲಾಭಿಜ್ಞರೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರಲು, ಸಮಗಾರನೊಬ್ಬನು ನನ್ನ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿರಲಾರದೆಂದು ಹಿಡ್ಡಾಳಿಸಿದನು. ಆಗವನೆದುರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಾಚಿನವನ್ನು ತರಿಸಿ, ಸಮಗಾರರ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಚೂರಿಯಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಹರಿತವಾದ ಮೊನೆಯನ್ನು ತಟ್ಟನೆ ಮೂಗಿನೊಳಗೆ ತಗಲಿಸಿ, ಚರ್ಮವನ್ನು ತೂತುಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದರು. ಚರ್ಮಕಾರನು ವಂದಿಸಿ, "ಜೀಯ! ಇನ್ನು ಸಾಕು. ಇದರಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಕೌಶಲ್ಯವು ಬಹು ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿದೆ" ಎಂದನು. ಚರ್ಮವು ಒಡ್ಡೆಯಾದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಹರಿತವಾದ ಮೊನೆಯ ತುದಿಯು ನುಸುಳಿಕೊಂಡು ಸುಲಭವಾಗಿ ತೂತುಮಾಡುವುದೆಂದು ಸಮಗಾರರು ಪ್ರತಿಕ್ಷೇಪದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ದೊಡ್ಡಕಬ್ಬಿಣದ ಸೂಟಿಯನ್ನು ಬಾಯಿ ನೀರಿನಿಂದ ತೋರಿಸುವುದು ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಗಳವರು ಎಂಜಲು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗದೆ ಮೂಗಿನೊಳಗೆ ಮೊನೆಯನ್ನು ತಗಲಿಸಿದೊಡನೆ ಚರ್ಮಗಾರನು ಗುಟ್ಟು ಬಯಲಾಯಿತೆಂದು ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು.

ಒಂದುಸಲ ಜ್ವರಾಭಿಮಾನದೇವತೆಯು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಬಂದು "ಸ್ವಾಮಿ ನಿಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ನನಗೆ ದಾರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಣೀತಕ್ಕೆ ಅವಸರವೇ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅನಮಾನದ ಪರಂಪರೆಯೇ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು. ಇಂತಹ ದುರ್ದಶೆಯಲ್ಲಿ

ಜೀವಿಸುವುದೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲರ ಲೇಲೂ ತಮ್ಮ ಕರುಣೆಯನ್ನು ಬೀರುವಂತೆ ನನ್ನ ಮೇಲೂ ದಯೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು" ಬೇಡಲು, ಶ್ರೀಗಳವರು ಆ ಜ್ವರವನ್ನು ಮಾಸಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟರು. ಅದರಂತೆ ಜ್ವರವು ಅವರನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು, ಸ್ನಾನವೂಜಾದಿವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ದಂಡದಲ್ಲಿ ಆವಾಹಿಸಿ, ತಿರುಗಿ ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ದಂಡದಲ್ಲಿ ಜ್ವರವು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ದಂಡವು ತಾನಾಗಿ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದಿತಂತೆ. ಈ ಲೇಖನವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಅದಕ್ಕೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಕೊಟ್ಟು ಹಿಂದಕ್ಕೆಬಿಟ್ಟರು.

ಉಡುಪಿಯಿಂದ ಬಂದುವರೆ ಮೈಲು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿರುವ ಸೀಡಂಬೂರಿಂಬ ಗ್ರಾಮದ ಅಭಿವೇಶಗಳಾದ ಬಲ್ಲಾಳರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೊಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರು ಧನಿಕತ್ವಾಯಂಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕಾಲ ಸೇವಿಸಿದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಶ್ರೀಭೂವರಾಯದೇವರನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅವರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಋಜುಗಣ ಮಾಲಿಕಾಲಂಕೃತವಾದ ಕೆಳಗಣೆ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಪ್ರತೀಕದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹನುಮದ್ವೀಪ ಮಧ್ಯಾಪ್ತಿಮೂರು ಅವತಾರದ ಶ್ರೀಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಶಿಲಾಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿ, ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಅಂತಿಮದ ಈ ವರೆಗೂ ಆ ಮಂಶದ ಸದ್ಗುಹವ್ವರು ಮಠೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಪೂಜಾವಿಧಿಗಳನ್ನೂ ನಡಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆ ಮಠೀಯವರಿಗೆ ಮಠದವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಉಚಿತ ಮರ್ಯಾದೆಗಳು ನಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಇದರಂತೆ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಕೆಮ್ಮುಂಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಸದ್ಗುಹವ್ವರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ದೇವರನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಮಹಾ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ವಿದ್ಯಾಪಾಂಡಿತ್ಯವಿದ್ದಿತ್ತೆಂಬುದು ಇವರು ರಚಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇವರ ಗ್ರಂಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸತಕ್ಕವುಗಳಲ್ಲದೆ, ಶುಚ್ಛವಿಷಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವುಗಳಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಇವರು ಎಷ್ಟು

ಎರಕ್ಕರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಉಪಸಂಹಿತವಾಗಿದೆ. ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇಒಂದು ಗ್ರಂಥವಾದರೂ ಧನಾದಿ ಮರಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ರಾಜಾದಿಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸತಕ್ಕದ್ದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಾಧ್ವಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಟೀಕಾಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದ್ದರೂ, ಮುಖ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ, ಅಥವಾ ನ್ಯಾಯವಾದ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ, ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜರ ಟೀಕಾಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನೇ ನೋಡಬೇಕು. ಇವರ ಯುಕ್ತಿಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನಾಪನ್ಯಾಸರತ್ನಮಾಲಾ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡತಕ್ಕದ್ದು. ಸರಸವಾಕ್ಯ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಶ್ರೀರುಗ್ಮಿಣೀಶವಿಜಯ, ಸರಸ ಭಾರತೀವಿಲಾಸ ಮೊದಲಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜರು ರಚಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ

ಈಗ ದೊರೆತವು.

ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥಗಳು.

೧. ಗುರುರಾಜೀಯ ಸುಧಾಟಿಪ್ಪಣೀ
೨. " ತತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾಟಿಪ್ಪಣೀ.
೩. " ಭಗವದ್ಗೀತಾಟಿಪ್ಪಣೀ.
೪. ಮಹಾಭಾರತ ಟಿಪ್ಪಣಿ (ಲಕ್ಷಾಂಕಾರ)
೫. ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯಟೀಕಾ.
೬. ತಂತ್ರಸಾರಟೀಕಾ.
೭. ಗುರ್ವರ್ಥದೀಪಿಕಾ.
೮. ಪ್ರಮೇಯಸಂಗ್ರಹ.
೯. ಯುಕ್ತಿಮಲ್ಲಿಕಾ.
೧೦. ರುಗ್ಮಿಣೀಶವಿಜಯ.
೧೧. ಸರಸ ಭಾರತೀವಿಲಾಸ.

೧೨. ತೀರ್ಥಪ್ರಬಂಧ.

೧೩. ಪಾಷಂಡ ಮತಖಂಡನ.

೧೪. ಏಕಾದಶೀನಿರ್ಣಯ.

೧೫. ಸಂಕಲ್ಪ ಪದ್ಧತಿ.

೧೬. ರೂಪ್ಯಪೀಠ ಕೃಷ್ಣಸ್ತುತಿಯ ಮೊದಲಾದ ೫೦ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ಈಗ ಸಿಕ್ಕಿರುತ್ತವೆ.

೧೭. ಭೂಗೋಳ.

೧೮. ಉಪನ್ಯಾಸ ರತ್ನಮಾಲಾ. ಇದರಲ್ಲಿ,

(ರು. ವಿ. ಕೃಷ್ಣಸ್ತುತಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ೨೦ ಅಂಶಗಳು, ಪ್ರಮಾಣಪದ್ಧತಿಗೆ ೭ ಅಂಶಗಳು, ಮಾಯಾವಾದ ಖಂಡನಕ್ಕೆ ೧ ಅಂಶ ಒಟ್ಟಿಗೆ ೧೦ ಅಂಶಗಳು.)

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ.

ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥಗಳು.

೧. ಕನ್ನಡ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ.

೨. ವೈಕುಂಠವರ್ಣನೆ.

೩. ಗುಂಡಕ್ರಿಯೆಗಳು.

೪. ಸುಳಾದಿಗಳು.

೫. ಸಾವಿರಾರು ಕೀರ್ತನೆಗಳು.

೬. ಲಕ್ಷ್ಮೀಶೋಭನ.

೭. ಸ್ವಪ್ನಗದ್ಯ.

೮. ಭ್ರಮರಗೀತೆ. ಇತ್ಯಾದಿ,

ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಿದೆ.

ತುಳುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹೊಲೆಯರ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ದಶಾವತಾರ ಕಥೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ “ಪಾಂಡನ” ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ಸಲ ಶ್ರೀಚಂದ್ರಿಕಾಚಾರ್ಯರೊಡನೆ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಿದ್ಧಾಪುರತಾಲೋಕಿನ ಬೆಳಗೆಯೆಂಬಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಈ ವರೆಗೂ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸೋದೇಮಠವದ್ದು ಮಠದ ಕಡೆಯಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲಿನ ಪೂಜಾವಿಸಯೋಗಾದಿಗಳು ನಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ.

॥ ಶ್ರೀತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ ।

ಏಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಉತ್ತರ ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶದಲ್ಲಿ ತಿರಸಿತಾಲೋಕಿನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಸೋದಾಯೆಂಬ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಬ್ಬ ಲಿಂಗಾಯತರಾಜನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೊಬ್ಬ ಗುರುವಿದ್ದನು. ಆ ಗುರುವು ಸಕಲವಿದ್ಯಾಪಾರಂಗತನಾಗಿ ಇಂದ್ರಜಾಲ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಚಿತ ನಿಪುಣನಿದ್ದುದರಿಂದ ಅಕಾಶಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ನಾಡಿ ನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲದೂ ಆರಾಧಿಸಿ ಬರುವನೆಂದು ಜನರಿಗೆ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ಇಂತಹ ಅಮಾನುಷವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಜನರು ಈತನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ತಿವಾವತಾರನೆಂದು ನಂಬಿ ಇವನ ಮಾತನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿದ ಆ ಗುರುವು "ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೆಲ್ಲ ಲಿಂಗಾಯತರನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪರಮೇಶ್ವರನ ಅಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಡಿದ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವು ಉಪವಾಸವಾಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಗೌರೀಶನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವೆವು" ಎಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, ಸೋದಾರಾಜನ ಸಾಹಾಯದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿದನು. ವಶರಾಗದವರನ್ನು ಅನೆಯಕಾಲಡಿ ತುಳಿಸುವುದು, ಶೂಲಕ್ಕೆರಿಸುವುದು, ಕಿವಿಮೂಗುಗಳನ್ನು ಕುಯಿಸುವುದು ಮೊದಲಾದ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ದುರವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪಾರಗಾಣದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅನಾಥರಾಗಿ

ದೀನರಾಗಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಬಿನ್ನೈಸಿದರು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಅವರನ್ನು ಸಂಪೈಸಿ, ಕೂಡಲೆ ಸೋದಾನಗರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ, ನಗರದ ಹೊರಗೆಯಿರುವ ವನದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಆ ಸ್ಥಳವು ಸೋದಾಮಠದಿಂದ ೨ ಮೈಲು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಶಾಲ್ಮಲೀ ನದೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ತಪೋವನವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸೋದಾರಾಜನ ಮೇಲೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಶತ್ರುರಾಜನು ದಂಡೆತ್ತಿ ಬಂದು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಹೂಡಿದನು. ಉಭಯದಳದವರಿಗೂ ಘೋರಸಂಗ್ರಾಮವು ಸಂಘಟಿಸಿತು. ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲ ನಾಶವೊಂಡು ಸೋದಾರಾಜನು ಸೋತು, ಕುಟುಂಬಸಮೇತನಾಗಿ, ವಾರಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಾಡುಪಾಲಾಗಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದನು. ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವರ ತಪಸ್ಸಿನ ತೇಜಸ್ಸುಕಾರಣ, ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಓಡುವ ರಾಜನ ಮೈಗೆ ಬಿಂಕಿಯ ಬಿಸಿ ತಗಲಿದಂತಾಗಲು, ಕೂಡಲೆ ರಾಜನು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದನು. ವಿಶಾಲವಾದ ಶಿಲಾತಲದಲ್ಲಿ ದರ್ಭಾಸನದ ಮೇಲೆ ಪದ್ಮಾಸನದಿಂದ ಕುಳಿತು ಮೂಗಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಮುಖಕಾಂತಿಯಿಂದ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಮರಗಳಿಂದ ಹಗಲಲ್ಲಿಯೂ ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ಅಡವಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವ ತಾಪಸಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಕಂಡನು. ಕಂಡು ಬೆರಗಾದನು. ಆಗ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಅವರನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕೆಂದು ಪ್ರೇರಿಸಿತು. ಬಲಗಣ್ಣು ಚಲಿಸುತ್ತ ಅದನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿತು, ಈ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ತನ್ನ ದುಃಖವು ನಾಶವಾದೀತೆಂದು ನಂಬಿ, ಅವರು ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಎಳುವ ತನಕ ಕಾದಿದ್ದು, ಕಡೆಗೆ ದಂಡಪ್ರಣಾಮಮಾಡಿದನು. ಯಾವರರು “ನೀನು ಯಾರು? ನಿನಗೇನಾಗಬೇಕು? ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಅರಸನು ತನ್ನ ವಿಷಯ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಅರಸಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಗುರುಗಳು “ಛೇ ಮೂರ್ಖ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣದ್ರೋಹಿ! ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಯತ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಹಾ ಸಾತಕಿಯಾದ ನಿನಗೆ ದೇವರು ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನೀಗಲೇ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ. ನಡಿ. ನಿನಗಿಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ”ವೆಂದು ಪ್ರಲಯಕಾಲದ ರುದ್ರನಂತೆ ಆರ್ಭಟಿಸಿದರು.

ಅರಸನು ಹೆದರಿ ಮೂರ್ಛಿತನಾದನು. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು
 "ಸ್ವಾಮಿ! ನಾನು ಮಹಾ ಪಾಪಿಷ್ಠನೆಂಬುದು ಸತ್ಯವು. ಆದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮ
 ಹತ್ಯೆಯು ನನ್ನಿಂದಾದುದಲ್ಲ. ನನ್ನ ಗುರುವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣನು.
 ಆತನ ಮಾತನ್ನು ಮಾರಲಾರದೆ ಮಾಡಿದ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಒಮ್ಮೆಗೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ
 ಕಾಪಾಡದಿದ್ದರೆ, ತಮ್ಮ ಪಾದದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಟುಂಬ ಸಹಿತವಾಗಿ
 ಅನಶನ ವ್ರತದಿಂದ ಪ್ರಾಣವನ್ನರ್ಪಿಸುವೆನು. ಈ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರಗಾ
 ಣಿಸಿದರೆ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ದಾಸಾನುದಾಸನಾಗುವೆನು" ಎಂದು ಮೊರೆಯಿ
 ಟ್ತನು. ಆಗ ಆತನ ಮತ್ತು ಆ ಕುಟುಂಬದ ಗೋಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರೀಗಳ
 ವರು ಕರುಣಾರ್ಪಣೆಯಾದುದಿಲ್ಲ- "ರಾಜನೇ! ಇಗೋ! ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತಿ
 ಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸು, ನಿನ್ನ ಶತ್ರುವು
 ಪರಾಜಿತನಾಗಿ ಓಡುವನು. ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೊಡನೆ ನನ್ನದೊಂದು
 ಮಾತನ್ನು ನಡಿಸು" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಆಗಲಾ
 ರಾಜನು- "ಸ್ವಾಮಿ! ನಾನು ಏಕಾಂಗಿಯು, ಶತ್ರುವನ್ನು ಗೆಲುವ ಬಗೆ
 ಹೇಗೆ?" ಎನ್ನುಲು ಯತಿಗಳು ನಮ್ಮ ಶ್ರೀಹಯವದನನೇ ನಿನಗೆ ಸಹಾಯಕ
 ನಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿದರು ರಾಜನಾಮಾತನನ್ನು ತಿರಸಾ ವಹಿಸಿ, ರಾಜ್ಯಾಭಿ
 ಮುಖನಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ಮುಂದುಗಡೆ ಚಕ್ರಶಂಖಾದಿಪಂಚಾ
 ಯುಧ ಧಾರಿಗಳಾದ ಸಾವಿರಾರು ಕುದುರೆಗಳು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊ
 ಳ್ಳುವ ಜಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಶ್ರೀಗಳವರ
 ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದನು.
 ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈ ಕುದುರೆಗಳೇ ಶತ್ರುಪಡೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಮಾಡಲು,
 ರಾಜನು ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿ, ಪತಾಕೆಯನ್ನೇರಿಸಿ, ಜಯಧ್ವಜಿ ಹೊಡಿ
 ಸಿದನು. ಶತ್ರುರಾಜನು ಮರಳಿ ಕೂಡಲೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ಸ್ವಸ್ಥನಾಶದಿಂದ
 ಲಜ್ಜಾಖೇದಗಳಿಗೊಳಗಾಗಿ ಓಡಿಹೋದನು.

ಸೋದಾರಾಜನು ಕೂಡಲೆ ಬಿನ್ನದ ಪಲ್ಲಕಿ ಹೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀ
 ವಾದಿರಾಜರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು, ನಮಿಸಿ, "ಮಹಾತ್ಮರೇ! ತಮ್ಮ ಕೃಪೆ
 ಯಿಂದ ದುಃಖಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿಬಂದೆನು. ನನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಿತ್ತಿಸಿ

అనుగ్రహింపజేసెను” ಎಂದು బోడలు, యతిగళు పల్లకియేరి, మహా విభవబింద రాజనరమనీయన్నలంకరించెదరు. రాజను రాజోపచారగళింద శ్రీగురురాజర విరాజిత వాదరాజీవగళన్ను పూజిసి “తమ్మ అట్టేయన్ను నడిపలు సన్నద్ధనాగిరువేను” ಎಂದು బిస్మయపలు శ్రీవాదిరాజరు “రాజరిందలూ విద్వజ్జనరిందలూ విరాజిసువ సభేయన్ను కూడిసి, నిన్న గురువన్ను కుంపజేసెను. ఆతనోడనే వాదమాడజీకేంబుదో నన్న కలీంక” ఎందరు. కలీంక అవను సభేయన్నే వదలి, గురువన బిగి నీనకరన్నట్టిదను. ఆ గురువు ఎందినంతే కృతానందిం బందేనందు తలొసలు, ఆకాశదించిళియు వననంతే నీసిసుత్త బందను. ఎల్లరూ తదీకదృష్టియింద ఈ కౌతుకవన్ను నీలొడుత్తిదరు. శ్రీవాదిరాజరు తమ్మ మంత్రబలబింద ఆతన వంద్రబాలవన్ను నాశగొళిందరు. ఆ గురువు తట్టనే భూమిగి బిద్దను. ఇదీక ఇంతకు అవమానవాయితుందు అత్త యువతనాదను. అకస్మాత్తగి ఇశ్వరవరగి నడియద సభేయు కూడిదుదన్ను కండు బికితనాదను. సుత్తలూ నీలొడుత్త బిష్ణు తేజ స్విగళాద తపస్విగళన్ను కండను. కలీంక మృచివరు. ఎద సడు గితు. మునువు కళిగుందితు. ‘ఇందిగి తన్న కపటకృతిలాంబలి, ఇందిగి తన్న పాపసమూయకే వ్రాయత్తిత్తవు.’ ఎందు నిణయిసి, ఇద్దరిగి ధ్యేయతందుకొండు, తన్న మనోవికారవన్ను ముచ్చి కొండు ఎందినంతే తన్న ఆనవన్నలంకరించెను. కలీంక రాజను “ఈ మహాత్మరు నన్న గురుగళోడనే వాదమాడజీకేండు కలీంకంక ఈ సభేయన్ను కూడిసిరువేను. నన్న గురుగళు వాదకొల్పి, తన్న మయోదయన్ను కాపాడికొల్పలు సిద్ధరాదారేండు సంబుత్తి” ఎందు యేళి సుమ్మగాదను. ఆ మేలె నమ్మ కథానాయకరు సభేయన్ను సంబోధిసి, “నయ్యజ్ఞురాద అరసరే! విద్వన్నుగళి! ఈ రాజగురువు నమ్మ బ్రహ్మగళిగళి ఎంతకు పంపాకరి

ಯೆಂಬುದನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಅರಿತೀರಿವರಿ. ಇಂದ್ರಚಾಲ ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆವಾಡಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೋಸಗೊಳಿಸಿರುವನೆಂದು ಇಂದಿನ ಅಧಃಪತನವಿಂದ ತಿಳಿಯುವಿರದು. ಇನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಲಿಂಗಾಯತಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವುದು ಪಾರ್ವತೀಪತಿಗೆ ಸಮ್ಮತವೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದು ಸರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವು. ಇಂದಿನಿಂದ ನನಗೂ ಈತನಿಗೂ ೧೪ ದಿನಗಳ ವಾದವು ನಿಮ್ಮ ನಾಡ್ವೈತ್ಯಕೆಯಲ್ಲಿ ನಡಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನ ೭ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈತನು ಪಾಟಿಸಬೇಕು. ಕನೆಯ ೭ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ವಾದಿಸುವೆನು. ೧೪ನೇ ದಿನ ನಾನು ಮೋತರೆ ಈತನ ಮತವನ್ನೆ ಮಲಂಬಿಸುವೆನು. ಇವನು ಮೋತರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಅಪಮಾನಿಸಿದ ಈತನಿಗೆ ಪೇಶ್ಯಾಂಗನೆಯ ಎಡಗಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿಸುವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಆಗತಕ್ಕದ್ದು" ಎಂದು ಅತಿಗಂಭೀರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಸರ್ವರೂ ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ಆಗ ರಾಜಗುರು ವಿನ ಎಡಗಣ್ಣು ಹಿಂದಾಡಿತು. ಸ್ವರವು ಕುಗ್ಗಿತು. ಅದರೂ ನಿರ್ವಾಹ ಎಲ್ಲದೆ ವಾದಕ್ಕೆ ಕುಳಿತನು. ಪೇದನೋದಾಂತಾಟ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಗೀತಾದಿ ಚತುಷ್ಟ ಸ್ತಿ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ವಾದವು ನಡೆಯಿತು. ೧೪ನೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಗುರುವು ಪರಾಜಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ದುಃಖವರರು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಆಗ ಆತನು ನಾಚಿಕೊಂಡು, ಓಡಿಹೋದನು. ಸೋದಾರಾಜನು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಗೆ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ, ಮುತ್ತಿನ ಸಿಂಹಾಸನ ಭತ್ಯಚಾಮರ ಸ್ವರ್ಣಪಾಡುಕಾ ಮುಕ್ತಾ ಕಿರೀಟ ಮೊದಲಾದ ೧೨ ಬಿರುದಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಗುರುವನ ಬಸವನ ಘಂಟೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಗಳವರ ಪೂಜೆಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಈ ಕಥೆಯ ಜ್ಞಾಪನೆಗಾಗಿ ಅಂದಿನಿಂದ ಶ್ರೀವರಾಹವಯಗ್ರೀವರ ಮಹಾಪೂಜಾಟಗಳಿಗೆ ಆ ಘಂಟಾಮಣಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಪೈಳ್ಳವ ಕ್ರಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಗರುಡಪ್ರಾಣ ಪ್ರತೀಕದ ಘಂಟೆಯು ಇರಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಮತದಲ್ಲಿ ಈ ಬಸವನ ಘಂಟೆಯೇ ಪೂಜೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. "ಮಾಯಾವಿದಃ ಸ್ವೀಯಗುರೋರ್ವಾ ರಸ್ತ್ರೀವಾದಕುಟ್ಟಸ್ಥಃ |

ಮಾನೇಶರಂ ಕಾರಯಿತ್ವಾ ಗುರೋರ್ಮಾನಮದಾತ್ಮಭುಃ ||” ಎಂದು ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಈ ಕಥೆಯು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಸೋದಾಕ್ರವಿಕ್ರಮದೇವಾಲಯದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ತೇರು ಬೀದಿಯ ಬದಿಯೊಳಗಿರುವ ಶಿಲಾಶಾಸನದ ಆಧಾರದಿಂದ ಈ ಸೋದಾ ರಾಜನು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಶ್ರೀವೆಂಕಟಪತಿಮಹಾರಾಜರ ಕೈಕೆಳಗೆ ಸಾಮಂತರಾಜನಾಗಿದ್ದ ಅರಸಪ್ಪನಾಯಕನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಈ ರಾಜನ ಮಗಳು ಗಂಡನು ಮರಣಪಟ್ಟಿರಲು, ಬಹಳದುಃಖದಿಂದ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರನ್ನು ಮರೆಮೊಕ್ಕಳು. ಕೂಡಲೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ಗಂಭೀರನಾರಾಯಣನಾಮವುಳ್ಳ ದಶಾವತಾರ ಕೀರ್ತನವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ, ಅರಸನಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದರು.

ಸೋದಾರಾಜನು “ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ದೇವಾಲಯ ಎಲ್ಲದಕ್ಕಾರಣ ದೇವಾಲಯಾದಿಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಪವಿತ್ರೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಆತನ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಅಂದವಾದ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಅರಸನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟರು. ಆತನು ಕೂಡಲೆ ಅನೇಕ ಶಿಲ್ಪಿಗಳನ್ನು ಕರಿಸಿ, ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಕಲ್ಲುಕುಟಿಗನು ದೇವಾಲಯದ ಮಹಡಿಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲನ್ನು ನೂರಾರುಜನರಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿಸಿಡುವಾಗ ಆ ದೊಡ್ಡ ಶಿಲೆಯು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಲಿಕ್ಕಾಯಿತು. ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ನೂರಾರುಜನರ ಪ್ರಾಣವೂ ನಾಶವಾದೀತು. ಇಂತಹ ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪಿಯು ಬೇರೆ ಉಪಾಯ ತೋರದೆ, ಆ ಕಲ್ಲಿಗೆ “ನೀನು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಆಣೆಯಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಆ ಶಿಲೆಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿತು. ಕಡೆಗೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಸುಲಭವಾಗಿ ತಾವೊಬ್ಬರೇ ಅದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದರು. ಆ ದೇವಾಲಯದ ಸಲುವಾಗಿ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಂಡಕಲ್ಲನ್ನು ಬಹುಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಿರಲು,

ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ಅಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿ ಸುರಿಯಾಗಿ ಬಡೆ
ದುಬಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಗಳವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆ ದೇವಾಲಯವು ಪೂರ್ಣ
ವಾಗಲು ಬಂದು ಸುಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಸು
ರಿಯಾಗಿ ಬದಲಿಕ್ಕೆ ಕ್ರಮದ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ರಥಾರೂಢ ಶ್ರೀಶ್ರೀವಿಕ್ರಮದೇವ
ರನ್ನು ರಥಸಮೇಶವಾಗಿ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಯತಿವರರು ಭೂತರಾಜರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ
ಮಾಡಿದರು. ಭೂತರಾಜರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮೋಗಿ, ಶ್ರೀದೇವಲಿಂಗದೊಡಗೂ
ಡಿದ ರಥನನ್ನೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರಲು, ಬಬ್ಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಮುಂದೆ
ಬಂದು ವಿಘ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆಗ ಭೂತರಾಜರು ತಡ
ಮಾಡಿದರೆ ಮುಹೂರ್ತವು ತಪ್ಪಿಹೋಗಿತೆಂದು ತಟ್ಟನೆ ರಥದ ಬಂದು
ಗಾಲಿ (ಚಕ್ರ) ಯನ್ನು ತೆಗೆದು, ಅದರಿಂದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂದು
ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ಮಾರದೆ, ಶ್ರೀಗಳವರ ಸ್ನಿಗ್ಧಿಗೆ ಬಂದು ವಂದಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಶಾಲಿ. ೮. ಗಾಂಧೀಜಿ ಜಿತ್ರಭಾಸು ಸಂ|ದ
ಪೈಶಾಚಿ ಶು. ಗಾಂಧೀಜಿ ಮಹಾ ವೈಭವದಿಂದ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಕಾರ್ಯರು
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಭಕ್ತಜನರನ್ನು ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ
ಶ್ರೀಶ್ರೀವಿಕ್ರಮದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಧಿನವು
ಅಲ್ಲಿನ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಳಾಂತರದಲ್ಲಿದ್ದ
ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಸ್ವಸ್ಥದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಬಳಿಯಿರುವಂತೆ
ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದುದರಿಂದ ಶ್ರೀವಿಕ್ರಮನವರು ದಕ್ಷಿಣಾಶ್ವ
ದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರು. ಆ ದೇವಾಲಯದ ಉತ್ತ
ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವನತೋವರದಂತೆ ಗಂಗಾಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಸವಿತ್ರವಾದ ಧ
ಮಗಂಗಾಯಂಬ ತೀರ್ಥದಿಂದ ಅಶುಂಕೈವಾದ ಸರೋವರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿ
ಸಿದರು. ಈ ದೇವಾಲಯಗಳ ಸಿಕ್ಕಪೂಜಾಪದ್ಧತಿಯೊಂಕಕ್ಕೂ, ಪ್ರತಿವರ್ಷದ
ರಥೋತ್ಸವಕ್ಕೂ ಆ ರಾಜನೂ ಅಸಂಕ ದ್ರವ್ಯ ಮೂಲ ಮುಂತಾದ
ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಬಟ್ಟನು. ಈ ವಿಷಯವು ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ
ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ನವಮಿಯಿಂದ ಪೂರ್ಣಿಮಾ
ಮರ್ಮಂತ ರಥೋತ್ಸವವು ನಡೆದು ಮುರುವಿನ ಅವಧ್ಯಧರ್ಮವನ್ನಾ

ಚರಿಸಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಶ್ರೀಗಳವರು ನಿಯಮಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆ ರಾಜನ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ತಿರುಗಿ ಶ್ರೀರೂಪ್ಯ ಪೀಠ ಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

॥ ಶ್ರೀಮುರಲೀಧರಾಯ ನಮಃ ॥

ಎಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯ.

ಶ್ರೀ . ವಾರಿರಾಜತೀರ್ಥರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀನೇದವೇದ್ಯತೀರ್ಥರು ಬಹಳವೃದ್ಧರಾಗಿ ತನಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪರ್ಯಾಯವೂಜೆ ದೊರಕದೆ ಚಿಕ್ಕ ಪಟ್ಟದಲ್ಲೆಯೇ ಅವಸಾನಕಾಲವು ಬರುವುದೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೋಂದು ಕೊಂಡರು. ಸರ್ವಜ್ಞರಾದ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ಶಿಷ್ಯಾಗ್ರೇಸರರ ಮನೋವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ದಯೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವೂಜೆಯನ್ನು ಶ್ರೀವೇದವೇದ್ಯರೇ ನಡಿಸುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು, ತಾನು ಶ್ರೀಸೋದಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವದನೇ ಪರ್ಯಾಯವೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣೋದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿ, ಕಡೆಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ “ಮನ್ನಿಸೆನ್ನ ಮಧುಸೂದನ” ಎಂಬ ಕೀರ್ತನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೀರ್ತನವು ಆ ಮಹನೀಯರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಭಕ್ತಿಯಿದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿಮಯ ಕರುಣಾಮಯವಾದ ಆ ಪದವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಎಂತಹ ಕಲ್ಪದೆಯವನಾದರೂ ಮರುಗದಿರನು.

ಶ್ರೀವಾರಿರಾಜರು ಸೋದಾಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನಲಂಕರಿಸಿ, ಮುರಲೀಧರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೂ, ಅನಂತೇಶ್ವರ ಚಂದ್ರೇಶ್ವರದೇವರನ್ನೂ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿ, ಮಹಾ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರ್ಯಾಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಡಿಸಿದರು. ಪರದೇಶದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದರ್ಶನೆಗಾಗಿ ತಂತಮ್ಮ ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಟಾಗ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ “ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸೋದಾ

ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯವೂಜೆಯನ್ನು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು" ಸೂಚಿತವಾಗಿ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ಶ್ರೀಶ್ರೀವಕ್ರಮಾದಿದೇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀಗುರುವರರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಬಹು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ದೇವಾಲಯದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಗಂಗಾ, ಲಂತರಗಂಗಾ, ಅಮೃತಗಂಗಾ, ಪಾತಾಳಗಂಗಾ, ಈ ಮೊದಲೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಧವಳಗಂಗಾ ಎಂದು ಹಂಪಿಗಂಗಾಕೀರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.

"ಅಶ್ವತ್ಥ ಜೂತಪನವಾಮ್ಲ ಸುನಾಂಕೇಶಧಾತ್ರೀಕ್ಷ್ಮ ದಂಡಕದೇವನ ಮಧ್ಯಗಾ ಯಾ | ಪೃಂದಾವನಾಪ್ತಕಪಿನಾಕಿವನೂಮತಾಂ ಚ ಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಿತಾ ತು ಧವಲೇತಿ ಸುದಿವ್ಯನಾವ್ಯಾ" ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಅಶ್ವತ್ಥ, ಮಾವು, ಹುಲಸು, ಹುಣಸೆ, ತೆಂಗು, ನೆಲಗೆ, ಕಬ್ಬು, ಜಾಳಿ ಎಂದು ಧವಳಗಂಗೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಎಂಟು ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮುಂದಿನ ವಾಯುವರವಿಗೆ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಕೀರ್ಥಶ್ರೀಮಜ್ಜರಣರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಂತೆ ಅನೇಕಾ ದ್ಭುತ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಜನರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ, ಪೇದಾಂತ ವಿವ್ಯಾರಾಜ್ಯ ಪರಿಪಾಲನದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಭೌಮರೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಪಟ್ಟವನ್ನೇರಿದ ಯುಸೂಜರಂತೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದು ತ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಮತೋದ್ಧಾರ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಗಳಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತರ ಸರ್ವಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡೊಡದಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ಭರತಖಂಡವನ್ನೇ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿದರು. ಇವರ ಮಹಿಮೆಗಳಿಗೆ ಪಾರವಿಲ್ಲ. ಈ ಮಹನೀಯರ ಭಕ್ತರು ಆ ಸೇತುಪಿನಾ ಜಲದ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿಯೂ ಇವರ ವಿಜಯಸ್ತಂಭಗಳಂತೆ ಮರದಾಡುತ್ತಿರುವುದೇ ಇದರ ಹೆಗ್ಗುರುತು.

ಶ್ರೀಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕರಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜರು ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಅಧಿಕಾಧಿಕವಾಗಿ ೧೭ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಶ್ರೀವಕ್ರಮನಿಗೆ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಅರಸನಿಗೆ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪುತಿ

ವರ್ಷದಂತೆ ಶಾಲೆ. ಶ. ೧೯೮೨. ಕ್ರಿ. ಶ. 1600ನೇ ಶಾರ್ವರಿ ಸಂ|ದ ಫಾಲ್ಗುನ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲ ನವಮಿ ದಿನ ಅಂಕುರಾರೋಹಣ ಮಾಡಿಸಿ, ಮರುದಿನದಿಂದ ಚತುರ್ದಶೀ ವರೆಗೆ ಪುಷ್ಪರಥೋತ್ಸವವನ್ನೂ, ಪೂರ್ಣಿಮಾ ದಿನ ಮಹಾ ರಥೋತ್ಸವವನ್ನೂ, ನಡಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತಿ ಯಾದ ದೇವೇಂದ್ರನು ತ್ರಿಗಳವರ ಅಷ್ಟದಂತೆ ದಿವ್ಯವಿಮಾನವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆ ವಿಮಾನವನ್ನು ಹಯಗ್ರೀವ ಸಮುದ್ರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯುನ್ನತವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ಶ್ರೀಶ್ರೀಪಕ್ರಮಸಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಪತ್ತಿಭಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಧೂದೇವಿಯರ ಪ್ರಣಯಕಲನ ಸಂವಾದ ವಿನೋದೋತ್ಸವವನ್ನು ನಡಿಸಿ, ಅವಭೃಥಸ್ನಾನಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ. ಫಾಲ್ಗುನ ಕೃಷ್ಣದ್ವಿತೀಯಾ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಿಗೆಲ್ಲ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಕೊಟ್ಟು, ಪೊದಲೇ ಮಾಡಿಸಿದ ಪಂಚವೃಂದಾವನಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ “ವೃಂದಾವನದ ಬಳಿಗೆ ತಾನು ಕುಳಿತು, ಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಕೈಯೊಳಗಿನ ಜಪಸರವು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಸಂಮುಖಕ್ಕೆ ಕಲ್ಲು ಮುಚ್ಚಳವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಡಿ” ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತು ವೃಂದಾವನದೊಳಗೆ ಕುಳಿತು ಧ್ಯಾನತಪ್ಪರರಾದರು. ಮರುದಿನ ಶಾಲೆ: ಶ. ೧೯೮೨ನೇ ಶಾರ್ವರಿ ಫಾಲ್ಗುನ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ತೃತೀಯಾ ಬುಧವಾರ ಸ್ವಾತೀ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಷಿಸಮಾರ ಸುಜುಗಣಪ್ರಧಾನರಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿ ರಾಜತೀರ್ಥ ಪರಮ ಹಂಸ ಕುಲತೀಕರ ಹಸ್ತದಿಂದ ಜಪಸರವು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಕೂಡಲೆ ವೃಂದಾವನದ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನು ಅನ್ವಿಯಂತೆ ಬಸರು ಮುಚ್ಚಿದರು.

ತತ್ಕಕ್ಷಣವೇ ಅಕಾರದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಘಂಟೆಗಳ ಸ್ವರವು ಕೇಳಿಸಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ಮೇಲೆ ನೋಡಿದರು. ಕೋಟಿನೂರ್ಯಪ್ರಕಾರವಾದ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಶೋಭಾಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗುರುವರೇಣ್ಯರು ಭಕ್ತಜಾಮರಗಳಿಂದ ಸೇವಿತರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ವಿಮಾನವು ಮೇಲಕ್ಕೇರುತ್ತಲಿದೆ.

ಇದರ ವ್ಯದಯವೂ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗಿತು. ಕಣ್ಣುಹಾರಿದಂತಾಯಿತು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೊರಡದಾಯಿತು. ಅದರೂ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕೈ

ಯೆತ್ತಿ, "ಗುರುವರಾಧೀಶ್ವರ! ದೇವದೇವ! ಶ್ರೀಪಯವದನ ಪ್ರೇಮಾಮೃತವಾತ್ರ! ಶ್ರೀಮಧ್ವಕುಲಾಂಬುಧಿ ಚಂದ್ರ! ಪುಬುಗಣಪ್ರಧಾನ! ಭಾವಿಸುವಾರ! ಭಕ್ತಬಂಧೋ! ಕರುಣಾಸಿಂಧೋ! ಹಾಹಾ! ನಮ್ಮನ್ನು ಕೈಬಿಡುವಿರಾ! ನಮಗೇನು ಗತಿ?" ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಕೂಗಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀಗುರುವರರು ಸ್ವರ್ಣವಾದುಕೆ, ಕಾವಿಶಾಟೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ, "ಒಂದಂಶದಿಂದ ಈ ಪುಂಡಾವನದಲ್ಲಿ ನೆಲಗೊಂಡು ಶ್ರೀಭೂತರಾಜರಿಂದ ಸೇವಿತನಾಗಿ ಸೇವಕರ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವೆನು." ಎಂದು ಅಭಯಪ್ರದಾನಮಾಡಿದೊಡನೆ ವಿಮಾನವು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿಬಿಟ್ಟಿತು.

ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವೇಳೆ ಶೂನ್ಯವೃದ್ಧರಾಗಿ ವಿಮಾನವು ತೋರುವಷ್ಟು ದೂರ ಮೇಲೆನೋಡುತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನೂ ಕಾಟಿಯನ್ನೂ ತಿರಸಾ ವಹಿಸಿ, ಅದನ್ನೇ ಪುಂಡಾವನದಲ್ಲೆಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜಯತಿರಾಜರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ೧೨೦ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ವಿಮಾನಾರೋಹಣಾನಂತರದ ಲ್ಲಿಯೂ, ಒಂದಂಶದಿಂದ ಶ್ರೀಪುಂಡಾವನಗತರಾಗಿ ಭಕ್ತರನ್ನಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿವೆ. ಇವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ವೇದವೇದ್ಯತೀರ್ಥರು ಗುರುಗಳ ದರ್ಶನಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ಮರಳಿ ಬಯಸಿ ನಿರುತ್ತರ ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ "ದರ್ಶನವೋ, ಸಂಭಾಷಣವೋ ಎರಡೂ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಯಸೆ"ಂದು ಸೂಚನೆ ಯಾಯಿತು. ಶ್ರೀವೇದವೇದ್ಯರು ದರ್ಶನಮಾತ್ರವನ್ನು ಕೋರಿ ಮರು ದಿನ ಪುಂಡಾವನದ ಸಂಮುಖಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಭೂತರಾಜರು ಎದುರಿಸಿ ಕಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದೊಡನೆ ಧ್ಯಾನಪರರಾದ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಒಪ್ಪತೀರ್ಥೋಮಯ ಮೂರ್ತಿಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರ್ಶನವನ್ನು ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲದಲ್ಲ ಪಡೆದು ಪರಮಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು. ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನಾದರೂ ಆಡಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು, ಕೂಡಲೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು. ಶ್ರೀವೇದವೇದ್ಯರ ಸರ್ವಾಯ ಕಾಲದ್ದೂ

ಶ್ರೀಮಾರಪ್ರತಾಪ ವೆಂಕಟಪತಿರಾಯನ ಸಾಮಂತನಾದ ಇಕ್ಕೇರಿಯ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕನು ಹೂವಿನಕೆರೆ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. 1614ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರೇವರಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡಿದನೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಠದ ಗೋಡೆಯ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಶ್ರೀನೇದವೇದ್ಯರು ಎರಡುಪರ್ಯಾಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆಂದೂ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಸೋದೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪರ್ಯಾಯದ ಮೇಲೆ ಎರಡು ವರ್ಷಇದ್ದರೆಂದೂ ಉಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀನೇದವೇದ್ಯರಪ್ರತಿಷ್ಠಾರಾದ ಶ್ರೀನೇದನಿಧಿತೀರ್ಥರು ಸೋದೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿಕ್ರಮದಂತೆ ಮುಂದೆ ಶಿಲಾಸ್ತಂಭವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ನಿಲ್ಲದಿರಲು, ಬಹಳ ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ದಿನರಾತ್ರಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ "ಹಂಸಾರೂಢವಾದ ನನ್ನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಆ ಸ್ತಂಭದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿಸಿದರೆ ಆ ಸ್ತಂಭವು ನಿಲ್ಲುವುದು" ಎಂದು ಸೂಚನೆಯಾಗಲು, ಆ ಶ್ರೀಗಳವರು ಮರುದಿನ ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೆತ್ತಿಸಿ ಸ್ತಂಭವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಆ ಸ್ತಂಭವು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀನೇದನಿಧಿತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಸೋದೆಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಪೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರನ್ನು ಸಿರಂತರ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರಲು, ಪ್ರತಿದಿನರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಠದವರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ತಬ್ಧನೂ ಮೂಕನೂ ಏಡಮೂಕನೂ ಆಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದಂತೆ ತನ್ನ ಅದ್ಭುತಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಬೆಳಗಾದೊಡನೆ ಉಪದೇಶಿಸಿಲ್ಲಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಶ್ರೀವೇದನಿಧಿಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮೂಕತ್ವವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಗ್ರಂಥವೇ ಶ್ರೀಪಂಚವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಅನೇಕಾದ್ಭುತ ಏವ್ಯಜಲತೆಗಳು ವರ್ಣಿತಗಳಾಗಿವೆ. ಈದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು ಮಾತ್ರವೇ ತಿಳಿಯಲು ಶಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ೨೨ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿವೆ. ಇದರ ಸಾರರೂಪವಾಗಿ ಶ್ರೀನೇದ

ಸಿಂಧೀರ್ಥರು ಅಣುವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನವೆಂಬ ಚಿಕ್ಕ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ವೃಂದಾವನದ ಒಳ ತಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿಸಿದರು. ಆ ತಿಲಾಲಯವು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಸೋವಾಕ್ಷೀಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಯಗ್ರಾನವಮುದ್ರೆವೆಂಬ ಅತಿ ದೀರ್ಘವಾದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಇದೆ. ಅದರ ಉತ್ತರಬದಿಯಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವರಾದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತರಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಕ್ಕವೃಕ್ಷದ ಕಡ್ಡಿಯಿದೆ. ಅದರ ಮುಂದೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಮೊದಲಿನ ಗುಡಿಯಿದೆ. ಹಾಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ತ್ರೀತೃವಿಕ್ರಮದೇವಾಲಯದ ಧ್ವಜಸ್ತಂಭವು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಆವರಣಗಳಿಂದ ಸುಂದರವಾದ ತ್ರೀತೃವಿಕ್ರಮದೇವಾಲಯವು ಶೋಭಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣಪಾರ್ಶ್ವದ ತೇರುಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಅರಸಪ್ಪನಾಯಕರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ತಿಲಾಶಾಸನವು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ದೃಢವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂರು ಗಾಲಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ರಥರೂಪವಾದ ಗರ್ಭಗೃಹದಲ್ಲಿ ತ್ರೀತೃವಿಕ್ರಮಮೂರ್ತಿಯು ಭಕ್ತರ ಸರ್ವಾಭಿಷ್ಠಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಗರ್ಭಗೃಹದ ಮಧ್ಯ ಮಂಟಪದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಪತಿಯ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದವರಿಗೆ ಸರ್ವ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಕುತೂಹಲ ಭರಿತನಾದವನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಎರಡನೇ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯು ಇದೆ. ಅದೇನಾ ಲಯದ ಮೊರೆಗೆ ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಭೂತರಾಜರು ಕ್ಷೇತ್ರಪಾಲ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ೨೨ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಇದ್ದರೆ ವಿಶಾಲವಾದ ರಾಜಾಂಗಣವಿದೆ. ರಾಜಾಂಗಣದ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಸೋದೇವತವು ನಾಲ್ಕುಪಾಳೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗರ್ಭಗೃಹದಿಂದ ಅಂದವಾಗಿದೆ. ಆ ಮಠದೊಳಗೆ ಈಶಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗಂಗೆಯಿದೆ. ಆ ಚೌಕಿಯ ಪಡುವಲು ಬೀರೆ ನಾಲ್ಕುಪಾಳೆಗಳಿವೆ. ಅದರ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಅಮೃತಗಂಗೆಯು ಅನಂದಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂರು

ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಧವಲಗಂಗಾಸರೋವರವು ಕಮಲ ಕುಮುದಕಲ್ಲಾರಾದಿ ಪುಷ್ಪಗಳ ಸಡುವೆ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಂಸ ಚಕ್ರವಾಕಾದಿ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಮನೋಹರವೂ, ಶಿಲಾಸೋಪಾಸಾನಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವೂ ಆಗಿದ್ದು ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ಮಲೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರ ದಕ್ಷಿಣದಡದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರೇಶ್ವರದೇವಾಲಯವೂ, ಅದರ ಬಳಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ತಪಸ್ವಿಲಾತಲವೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಗುಡಿಯೂ, ವಾಯವ್ಯೋತ್ತರದಲ್ಲಿ ಮುರಲೀಧರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವಾಲಯವೂ, ಈಶಾನ್ಯದಡದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗೇಶ್ವರಗುಡಿಯೂ, ಆ ಸರೋವರದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜಯತಿ ಸಾರ್ವಭೌಮರ ಸಂಚಪ್ಪಂದಾವನಗಳಿಂದ ಸುಂದರವಾದ ಮಠವೂ ಆ ಮಠದ ಗರ್ಭಗೃಹದೊಳಗೆ ಶ್ರೀಸಂಚಪ್ಪಂದಾವನಗಳೂ, ದಕ್ಷಿಣಪಶ್ಚಿಮೋತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತಿರುವ ಕಿಟಕಿಗಳೂ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರವೂ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಅಣುವೃಂದಾವನಾಚ್ಚಾನ ಶಿಲಾಲಿಖಿತವೂ, ವಾಯವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥನಾರಾಯಣ ದೇವರೂ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನೇದವೇದ್ಯತೀರ್ಥರ ವೃಂದಾವನವೂ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಭೂತರಾಜರ ಸ್ಥಳವೂ, ಸಂಚಪ್ಪಂದಾವನದ ಹೊರಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನೇದವ್ಯಾಸಗುಡಿಯೂ, ಅದರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೋದಾಮಠದ ಯತಿ ಸರಂಸರೆಯನರ ವೃಂದಾವನಗಳೂ ಎರಾಬಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಉತ್ತರ ೨ ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವ ಶಾಲ್ಮಲೀನದಿಯ ಉತ್ತರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ವಾದಿರಾಜರು ಅರಸನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಸ್ಥಳವಾದ ತಪೋವನವು ಇದೆ. ಶ್ರೀಸಂಚಪ್ಪಂದಾವನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸುತ್ತಲೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು, ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು, ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು, ರುದ್ರದೇವರು, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾರಿರಾಜರು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಸಿಯಾಮಕನಾಗಿಯೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉಪವೃಂದಾವನಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯ ಕೂರ್ಮ ವರಾಹರೂ, ದಕ್ಷಿಣಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ

ನರಸಿಂಹ ವಾಮನರೂ, ಉತ್ತರ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮರೂ, ಉತ್ತರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ಬುದ್ಧ ಕಲ್ಕಿ ಮೂರ್ತಿಗಳೂ ಅಂಕರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಮಧ್ಯವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರೂ, ತದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಮದುಗ್ರೀವ ಧೂವರಾಯ ದೇವರೂ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತರಾದವರು ಈ ಪಂಚವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಸೇವಿಸಿದವರು ಶ್ವಶ್ವಕ್ಷಿ ವಾಗಿ ದುರ್ಲಭಗಳಾದ ಸಮಸ್ತ ಅಭಿಷ್ಠಗಳನ್ನೂ ಪಂಡಿತವಾಗಿ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪಂಚವೃಂದಾವನದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ಅಣುವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನಸ್ತೋತ್ರವನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಉಪಾಸನಮಾಡತಕ್ಕವರು ಶಾಶ್ವತ ಸಮಾಧಾನ, ಧನಲಬ್ಧಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕಾಲಸ್ನಾನ, ಶ್ರೀತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾದರ್ಶನ, ವೃಂದಾವನಸೇವಾ, ವಾದಿರಾಜಕವಚಾಬಿ ಪಾರಾಯಣ ಪುನಶ್ಚರಣಗಳನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಾಚರಿಸಿ, ಸಕಲಾಶ್ವಸಿವಾರಕವೂ, ಸಕಲಾಭಿಷ್ಠಸಾಧಕವೂ ಆಗಿರುವ ಶ್ರೀವೃಂದಾವನದ ಮೃತ್ತಿಕಾಶೇಖನ ತೀರ್ಥಪ್ರಾಶನ ಪ್ರಸಾದಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿ, ಅನೇಕಾನೇಕ ಜನರು ಅಸಾಧ್ಯರೋಗಗಳಿಂದಲೂ, ರಾಕ್ಷಸಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯಪದತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟೋಸೇವಕರು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಿಷ್ಟಸೂಚನೆದಾಗುವಂತಹ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಂತಾನಾಭಿಲಾಷಿಗಳು ಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಭಕ್ತರಾದವರು ಸೇವೆಗೆಂದು ಬಂದು ಅನೇಕಾಸರ್ಥಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದವರೂ ಅಸಂಕುರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪಾದಿರಾಜರು ಬಂದಂತೆಂಬದ್ದು ಬಹುರನ್ನು ಆನುಗ್ರಹಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತರು ನೆಂಬದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿ ಸಕಲ ಮನೋರಥಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಭೂತರಾಜರೂ ವೃಂದಾವನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತ ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ,

ನಂಬಿದವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿ ಅವರ ಕಾಮತಗಳನ್ನು ದಯ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಈಗಲೂ ಪ್ರಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈಗಲೂ ಈ ಮಹನೀಯರ ಪೀಠಾಧಿರೂಢರೂ, ನಂಬಿದ ಅನೇಕ ಭಕ್ತರೂ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜಗುರುವರರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಭೂತರಾಜರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶ್ರೀವೃಂದಾವನ ಮೃತ್ತಿಕಾಮಾತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗಲೀ, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜ ಕವಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಪಠನಮಾಡಿಯಾಗಲೀ, ಜನರ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, ಇಷ್ಟವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರ ಮೃತ್ತಿಕಾಲಂಕೃತವಾದ ವೃಂದಾವನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶಂತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನೇಮಿಸಿ ಭಕ್ತಜನರು ಇಷ್ಟವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ವ್ರತೀವರ್ಷವೂ ಸೋದಾಕ್ಷೀತ್ರ ಬಲ್ಲಿ ಫಾಲ್ಗುನವಾಸದಲ್ಲಾಗುವ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಆ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಮಹಾಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಉತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥರ ಪುಣ್ಯದಿನವಾದ ಫಾಲ್ಗುನ ಕೃಷ್ಣ ತೃತೀಯಾ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಾನಂತರ ವೃಂದಾವನದ ಹತ್ತಿರ ಮುತ್ತಿನ ಕಿಲೀಟ ಜಿನ್ನದ ಚಾಮರ ಕಾವಿಶಾಟಿ ಸ್ವರ್ಣಪಾದುಕೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಗುರು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಲುಂಗಾಯತ ಗುರುವಿಗೆ ನಡಿಸಿದ ಅವಮಾನದ ಗುರುತಿಗಾಗಿ, ಸಂಗಸರಿಂದ ಗೋಧಿಕಣಕ ಕುಟ್ಟಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಆ ಪೀಠಾಧಿರೂಢರು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಗುರುರಾಜರ ಪುಣ್ಯದಿನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸ್ವರ್ಣಪಾದುಕೆಯ ಮುಂದುಗಡೆ ಈ ಕಣಕಕುಟ್ಟುವುದು ನಡಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಸ್ವಾಕ್ಷುಷವೃಂದಾವನಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರಿಂದ ಕೇಳಿ ಶ್ರೀ ಸೇದನಿಧಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಜ್ರಾಮ್ಯಣೋತ್ತಮರೇ ಮುಂದೆ ಆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಶ್ವಪ್ರಿಯತೀರ್ಥರೆಂದೂ, ಶ್ರೀವೃಂದಾವನಾಚಾರ್ಯರೆಂದೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿ ಆ ಸೇತುಹಿಮಾಚಲದೊಳಗಿನ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ, ಅನೇಕ ಭಕ್ತರನ್ನಾಧರಿಸಿ, ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದ ಓಗ್ಗೊಳಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರವಾಡಿ, ಮಹಾ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಇಂದ್ರಾಂಶಸಂಧೂತರೆಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀವಿಶ್ವ

ಪ್ರಿಯತೀರ್ಥರ ಕರಕಮಲಸಂಚಾತರು ಶ್ರೀವಿಶ್ವಾಭೀಶತೀರ್ಥರು. ಇವರು ಮಹಾಮುಹಿನಿರಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಪುರಮಠಾಭೀಶ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಭೀಶತೀರ್ಥ ಯತಿವರರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿ ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತಪಂಡಿತಾಗ್ರೀನರರೆನಿಸಿದರು. ಈ ಮಹನೀಯರ ಕರಕಮಲ ಸಂಚಾತರು ಶ್ರೀವಿಶ್ವೇಂದ್ರತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಮ ಜ್ಞರಣವರರು ಆ ಪೀಠಾಧಿರೂಢರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀವಿಶ್ವಾಭೀಶತೀರ್ಥ ರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀಮದದಮಾರುಮಠಾಭೀಶ್ವರರಾದ ಶ್ರೀವಿ ಬುಧಪ್ರಿಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಸಾದವರೇಣ್ಯರು ಪಂಡಿತಾಗ್ರಗಣ್ಯರೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀರೂಢ್ಯಪೀಠಪುರಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರ ಭೂತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀಗುರುವರವಾದಿರಾಜಮುನಿಸೂಚಿತ

ಹಯಗ್ರೀವಾರ್ಪಣಮಸ್ತು.

ಸಮಾಪ್ತಿ.

ಲೇಖಕ:—ಬಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಪಟ್ಟೆ,

ಸಾಹಿತ್ಯಶಿರೋಮಣಿ.

ಶಿಲಾಶಾಸನದ ಆದ್ಯಂತ.

ಸ್ವಸ್ತಿಶ್ರೀಜಯಾಧ್ಯುದಯಸೃವಕಾಲಿದಾಸನ ಶಕವರ್ಷ ೧೫೧೫ನೇ ವಿಜಯ ಸಂ|ರದ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ೧೫ನೇ ಶ್ರೀಮನ್ಮಾತಾಭಿರಾಜ ಪರಮೇಶ್ವರ ಶ್ರೀವೀರಪ್ರತಾಪ ಶ್ರೀವೆಂಕಟಪತಿಮಹಾರಾಯರು ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತು ಸದ್ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕರಾದ ಸೋದೆಯ ಅರಸಪ್ಪನಾಯಕರು ಸೋದೆಯ ರಾಜ್ಯವಸ್ತು ಸದ್ಧರ್ಮದ ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಹುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಗುರುಗಳು ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮ ಹಂಸ ಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯ ಪದವಾಕ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ ಶ್ರೀಮದ್ವೈಷ್ಣವಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಪಾಢ್ಯವನಾಚಾರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವಾಗ್ಗೀಶ ತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಸಾದವರೇಣ್ಯರ ಕರಕಮಲ ಸಂಚಾತರಾದ ಶ್ರೀಮದ್ವಾಗ್ಗೀಶರಾಜ

ತೀರ್ಥ ತ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ತಮಗೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಕಾತಿದೇಶದಿಂದ ಬಂದ ತ್ರೀತ್ರಿವಿಕ್ರಮದೇವರಿಗೆ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸುತ್ತ ಜ್ರಾಹ್ಮರ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ತ್ರೀತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಪುರದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ದೇವರ ಅಮೃತಪಡಿಸಂದಾಹಿಸ್ತಿ ತ್ರಿಬಲಿ ಪಂಚಪರ್ವರಥೋತ್ಸವ ಅಂಗೋಪಾಂಗ ವೈಭವ ಮೊದಲಾದ ಸೇವೆಗಳು ಆ ಇಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಅಷ್ಟಾಂಗದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತಾವು ತಮ್ಮ ವಿವಾಹಬಲದಿಂದ ಪಡಿಸಿದ ಗ್ರಾಮತೀರ್ಥಗಳ ಶಿಲಾ ಶಾಸನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತ್ರೀತ್ರಿವಿಕ್ರಮದೇವರ ಜರಣಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಶಿಲಾಶಾಸನದ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ...

.....
 ಇಂತಿಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲವೆ ಭವ್ಯಸ್ಥತೀಮೆ ಒಳಗುಳ್ಳ ಗದ್ದೆ ಮನೆ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಏನುಬಂದ ಅಷ್ಟು ಅಷ್ಟಭೋಗ ತೇಜಸಾಮ್ಯವನ್ನು ತಾವು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದ ತ್ರೀತ್ರಿವಿಕ್ರಮದೇವರು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ದೇವರು ಪುರುಷ ಪಯುಗ್ರೀವದೇವರು ತಿರುಮಲ್ಲದೇವರು ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಧವಳಗಂಗೆ ಹನುಮಂತದೇವರು ಚಿನ್ನದ ಪೌರಾಣನ ಮೊದಲಾದ ದೇವರುಗಳ ಅಮೃತಪಡಿಸಂದಾಹಿಸ್ತಿ ನಿತ್ಯತ್ರಿಬಲಿ ಪಂಚಪರ್ವ ಕಾರ್ತಿಕ ಪೂಜೆ ರಥೋತ್ಸವ ಮೊದಲಾದ ಸೇವೆಗೆ ಅನುಕೂಲಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಇಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ಸಮಯವಂತೆ ವಾದಿಶಾಖತೀರ್ಥ ತ್ರೀಪಾದಂಗಳ ವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ದೇವರ ಸೇವೆಯು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಇವರು. ಎಂದು ಕಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಶಿಲಾಶಾಸನ.....ಅರಸಪ್ಪನಾಯಕರು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮದೇವರಿಗೆ ಕಾಲಂಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಕಾನಿಕೆಗೆ ಗೀಂವ ರದ ಹಣವನ್ನು ರಥೋತ್ಸವ ಸೇವೆಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದವು. ಈ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು(ಆ ಇಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ವಾದಿಶಾಖತೀರ್ಥ ತ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ)ಪರಂಪರೆಯಾಗಿನಡೆಸುವುದು...ಶಾಲ. ೩.ಗೀಂವ ಚಿತ್ರಭಾನುಸಂ|ದ ವೈಶಾಖ ಶು. ಗೀಮಾ ಬುಧವಾರದಲ್ಲು ತ್ರೀತ್ರಿವಿಕ್ರಮದೇವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದ ಮುಹೂರ್ತ.

